

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 10

XI aastakäik

1935

Tellimise hind postiga:

aastas 100 senti
6 kuu peale . . 55 "
1 " " " 10 "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Lai tän. 38, k. 4
Telefon 448-35.

Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.

Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. kr. 20.—

1/2 " " 10.—

1/4—6.— ja 1/8 lhk. " 3.—

Teksti ees — 50% kallim

Tervishoiu-aastate kava.

L. Johanson.

Riigi tervishoiuvalitsus on koostanud rahva tervishoiu tõstmiseks kuue-aasta kava, mille täitmise nõuab umbes viis

takse maal rahva tervishoiu tõstmiseks kõigepealt tihendada jaoskonnaarstide võrku

Rakvere Ühishaigekassa vastvalmisaanud maja lõuna-homniku poolt vaadatuna.

miljonit krooni. Selle kava kohta andis haridus- ja sotsiaalministri abi dr. A. Mõttus ajalehtedele seletuse. Kava pole veel lõplik. Kava järgi tahe-

123 pealt 156 peale, õdede-ämmaemanda arvu tahetakse 101 pealt tõsta 156 peale.

Maal arstliku personaali arvu tõst-

mine on meie arvates tervitatav. Mõned ajalehed kirjutavad, nagu tähendaks see haigete eest erilisel hoolitsemist, neid eelistades tervetele. Sellane arvamine ei ole põhjendatud. Arstlik personaal tegutseb ka haiguste ärahoidmiseks. Korralik ja õigel ajal antud arstiabi oma korraldustega hoiab ära haiguste levimist ja süvenemist. Seega hoitakse tervist. See sünnibki terve inimese huvides.

Muidugi, arstide jne. võrgu suurenemisega kaasas peaksid käima ka korraldused, millega arstiabi ja sünnitusabi maal tehakse kättesaadavaks ka kehvemaile. Praegu väga paljud hoiuvad arsti poole pöördumast, hilinevad just ainelisil põhjusil. Õpetatud ämmaemanda ja arsti abi asemel kasutatakse sünnitamisel vanemate naiste abi, mis sageli lõpeb raske haigusega ja isegi surmaga.

Siin tooks parandust

haiguskindlustuse laiendamine ka maal kõigile töövõtjaile.

Sellega loodaks kindel korraldus arstiabi ja toetuse võimaldamiseks.

Kavas on nähtud ka

sanitaarautode soetamine

taudide ja nakkushaiguste juhtumeiks. Sääraseid autosid tuleks 11.

Kuid haigete ja vigastatute transporteerimist on tarvis korraldada mitte ainult taudide ja nakkushaiguste juhtumel, vaid ka harilikul ajal. Autod peaksid olema kasutatavad alati, kui on tarvis.

Praegu on haigete transporteerimine ka raudteel korraldamata. Raskete haigete mahutamise vagunisse on väga tülikas, sest rongis pole vagunit, mida selleks võiks kasutada. Uste paigutus teeb takistusi.

Kava järgi tuleks ehitada

12 uut arstimaja maale ja arstide tasu tõsta,

samuti soetada vastavaid aparate ja liikuvaid desinfektsioonikambreid.

Linnades kavatsetakse ehitada uusi haiglaid,

ka Tallinnas, kus praegu puudub isegi laste haigla; samuti Narvas, kus prae-

gu seisab Kreenholmi vabriku haigla liigavaruse tõttu kasutamata. Siis veel terves reas teistes linnades, nagu Kuressaares ja mujal.

Nakkushaigete eraldamiseks

tahetakse ehitada haiglad Tapale ja Tõrva.

Uute haiglate ehitamine on tarviline ja mõjub kahtlemata kaasa rahva tervishoiu tõstmiseks.

Linna tervishoid.

Kavas on omavalitsustel, nagu see varemgi on teostunud, kanalisatsioonide ehitamine, tänavate sillutamine, turuplatside korraldamine ja turukaubamajade püstitamine jne. Kui kava on valmis, siis on huvitav vaadelda, mis sel alal erakordset võetakse ette peale jooksva töö. Praegu on isegi osa pealinnast, Tallinnast, ilma kanalisatsioonita ja üks roiskveetorustik saadab oma musta vee hulga — Pelguranda — supelkohta. Turul aga müüakse liha ja kala lageda taeva all. Teistes linnades on seisukord veel halvem. Siin on kiire parandamine hädavajaline. Pärnu supeluslinnas on toiduainetekauplusi, kus lendlevad tuhanded kärbsed. Mõni on oma lae küll ilustanud kümnekonna liimilindiga, kus iga ühel sajad kärbselaibad, kuid see ei näi aitavat.

Kavast on osa pühendatud

tiisikuse vastu võitlemisele.

Tahetakse luua uusi nõuandekohti, ödede arvu suurendada, tiisikusehaigetest perekondadest kõrvaldada lapsed, lahise tiisikusega isikud eraldada erikortereisse, haigeid haiglaise ja sanatooriumidesse.

Tahetakse luua võimalusi, et tiisikushaigetele saaks teha operatsioone.

Kõik see, mis kavas nimetatud, on tarviline ja otstarbekas. Kui sedagi kava teostatakse, on seegi samm edasi rahva tervishoiuolude parandamiseks. See on aga siiski vaid osa tööst. Kava ei käsita

töotervishoidu,

ei ole pöördud tähelepanu vahendeile, mille käsitusele võtmine selleks on tar-

viline, et hoiduda haiguste, ka tiisikuse, levimisest, milleks praegused tööstus- ja töölud annavad soodsa pinna.

Tööstusruumid, töökojad,

kus töölised, alaealised ja täiskasvanud, mehed ja naised, suure osa oma elust saavad mööda, peaksid vastama ka tehnilistele ja tervishoidlikele nõudeile, selle üle tuleks teostada mitte ainult tehnilist, vaid ka tervishoidlikku järelevalvet. Sellega hoitakse ära palju haigusi ja vigastusi. Kahjuks on aga praegu maksvad määrused selleks liig aegunud ja puudulikud, järelevalve väga nõrk. Noored inimesed jätavad oma tervise töökodadesse, kus nad eluüalpidamiseks saavad piskut palka. Osa töökodasid asub veel röskeis ja pimedais keldreis. Osa vabrikuidki asub tervishoiuvastaseis ruumides.

Rahva tervise säilitamiseks, eriti ka tiisikuse vastu võitlemiseks, on tähtis koht

korterioludel.

Kuigi ehitatakse pealinnas, osalt ka teistes linnades, uusi, sageli päris eeskujulikke, maju juure, siiski on meil korteriolud väga viletsad. Häid kortereid on vähe ja need pole harilikule surelikule kättesaadavad. Suur osa töölisi ja teenijaid elab oma perekondadega väga kitsais ja tervisevastaseis kortereis. Rahva tervishoiu kuusaastak on ilma korteriolude parandamiseta poolik. Kava tuleks veel täiendada uute korterite ehitamisega.

Suur tähtsus rahva tervishoius on ka **palga- ja toitlusoludel.**

Töölise madalad palgad põhjustavad haigusi. Viimasel ajal on elukallidus hakanud tunduvalt tõusma, kuid palgad püsivad, peale väheste erandite, endisel tasemel. Siin on mõlemas suunas tegutsemine tarviline: 1) palgaolude parandamine, 2) elukalliduse tõusu vastu võitlemine.

Kavas ei ole erilist märkimist leidnud ka

lapse ja ema kaitse ja tervishoid.

Kui kõnelda rahva loodusliku juurekasvu tõstmisest, siis ei saa teisiti, kui tuleb lapse ja ema eest enam hoolit-

sed. Ainult arstiabi kättesaadavamaks tegemisest on vähe, kuigi ka see on tingimata tarviline. Siin peaks peale lapse ja ema õiguste kindlustamise nihtama esirinda ka nende sotsiaalkindlustuse, ühes ema- ja lastekaitsega. Sotsiaalkindlustus tagaks emale ja imikule mitte ainult ravi, vaid ka eluüalpidamise.

Meil on maksmas määrus, mille järgi peavad suuremate tehaste ja vabrikute juures, kus on teatud arv naistöölisi, olema imikute söimed. Seda määrust ei täideta. Imikud peavad selle tagajärjel kogu aeg, kus ema on töös, üle 8 tunni — kas olema söömata või jälle toidetakse neid kunstlikult.

Meie oludes ei saa ka laste- ja emadekodusid pidada ülearuseiks: need asutused on tarvilised. Kuid tarvi on teostada ka töötava ja last kasvatava ema kaitset neil eeskujudel, mida annab teiste riikide pikem praktika. On tarvis parandada ka naistöölise töötingimusi.

Laste tervishoiu seisukohalt on tarviline ka terve ja odav piim. Kuigi karjakasvataja saab piima liitri eest vaid mõned sendid, siiski on linnades lastele kõlbav piim praegu liig kallis.

Laste kaitseks

on vajalised ka lasteaiad, lastekolded, suvekoolooniad jne.

Maal ametlike arstide arvu suurendamine kahtlemata võimaldab ka koolis tervishoidliku järelevalve senisest paremat teostamist. Järelevalve ükski aga ei lahenda küsimust. Siin on tarvilised

tervishoidlikud kooliruumid ja sisseseaded.

Koolilaste toitlustamine mitte ainult linnas, vaid ka maal, jätab väga palju soovida ja siin võiks kava-kindlalt tegutsedes nii mõndki teha laste tervise hoidmiseks.

Mõnelt poolt on soovitatud eriti võimlaid ja spordihoooneid. Need on tarvilised, kuid kõik see, mis praegu sünnib spordi ja kehakultuuri tähe all, ei taotele põrmugi rahva ter-

vishoiu tõusu. Poks, maadlus ja jalgpall, millega viimasel ajal otse liialdatakse, annab haigeid inimesi. Seda võime panna tähele igas spordiseltsis. Siin on eesmärgiks rekord. Kehalises kasvatuses, kui tahetakse seda rakendada rahva tervishoiu teenistusse, peab Eestis tulema murrang. Arstlik kontroll ja kavakindel töö on just siin väga tarvilised. Esirinnale tulekski nihutada võimlemine ja kergejõustik. Siin võiks küll ka tervishoiuvalitsus ütelda oma sõna.

Erilist tähelepanu tuleks pöörda ka **tööealisele inimesele üldse.**

Taoteleb ka töökaitse ja sotsiaalkindlustus tervishoidlikke eesmärke.

Töökaitse seadused vajavad täiendamist, nende ulatus laiendamist kõigi töövõtjate kohta. Töö- ja puhkeaeg on veel suuremal osal töölisil ja teenijail normeerimata. Lühiajalise palgalise puhkuse osaliseks saavad veel vähesed. Käsi- ja kodutöölised on asetatud väga tervishoiuvastastesse tingimustesse.

Töö ja tervise kaitseks peaks olema kolmelaadiline inspeksioon: tervishoidlik, tehniline ja õiguslik.

Välja arendada tuleksid ka kutse-

ühingud, neid rakendades tööjõu kaitse teenistusse.

Tööliste puhkekodud ja sanatooriumid on leidnud nii mõneski teises riigis rahva tervise seisukohalt suuremat tähelepanu. Meil pole puhkekodudeni veel jõutud, ainult mõned haigekassad on katsetanud suvekolooniaga.

Ilma et kõike, mis tarvis teha, hakata loetelema, olgu tähendatud, et tervishoiu kuusaastakul ei tuleks jätta kavassee võtmata neid sotsiaalpoliitilisi korraldusi, mis on tarvilised rahva tervishoiu olude tõstmiseks ja mida näitab töökaitse ja sotsiaalkindlustus. Erilist tähelepanu tuleks pöörda lapse- ja emakaitsele, aga ka töötava rahva tervishoiule koolis, töökojas ja kodus.

Kui piiratud ka ei oleks tervishoiu kuusaastaku kava, see toob vististi siiski tervishoiuolude paranemist.

„Tänapäeval ei ole ühtki riiki,“ ütleb prof. Hlopin, „kus ei peetaks organiseeritud võitlust, enam-vähem süstemaatset võitlust, nende väliste ja sisemiste tingimuste vastu, mis avaldavad kahjulikku mõju ühiskonna tervisele, võitlust eriliste ärahoidvate abinõudega, sanitaarsete abinõudega.“

Tervishoiu kuusaastaku puhul.

Tegelik arst.

Tervishoiu kuusaastaku kava osutub küllalt tähtsaks, et teda avalikult rohkem käsitleda. Tervishoiu kuusaastakule võiks vaadata kui baromeetrile, mis peab näitama, kui kõrgel tasemel asub meie sanitaarsete administratiivsete võimete korralduste nivoo.

Kahjuks puuduvad meil andmed, mida kavatsevad lähemal kuusaastakul võtta ette kaitseväge ja raudtee tervishoiu peavalitsused, seal peaks ka midagi tehtama, et mitte ajast jääda maha.

Haridusministeeriumi tervishoiu peavalitsuse direktori informatsioonist ajakirjandusele on selgunud nii mõndki huvitavat, kõigepealt maaoludesse puu-

tuvas. Nii ei saa me 1940. aastaks veel mitte seda, et iga jaoskonnaarsti käsutuses oleks 1) **mikroskoop** ja 2) **röntgeni-aparaat**, mis laseb oletada, et nii mõndki maakolkas ette tulnud luumurret ei määrata ära õigel ajal õigesti, mille tulemuseks on valesti arstimine. Nii mõndki laiussi all kannatajat ravitakse (kui maokatarri-haiget ning kopsutiisikushaiget kui bronhiidhaiget. Ka ei saa oletada, et just soliidse staažiga arstid määratakse jaoskondadesse, mis osutub väga oluliseks maa tervishoidlike tingimuste parandamiseks. Väga rõõmustavaks nähtuseks tuleb aga pidada seda, et maakondadesse, **infektsioonihaigete transporteerimiseks**, kavatsetakse muretseda sanitaarautosid,

mis paneks piiri nakkushaiguste levimisele maal.

Mis puutub **õdede-ammaemandate kaadri suurendamisse maal**, siis tuleks seda laiaulatuselisemalt läbi viia, võttes aluseks möödunud aasta Ungari tervishoiuvalitsuse vastavad korraldused.

Arstide palkade tõstmine osutuks maal tarviliseks.

Meeldivaks nähtuseks kuusaastaku kavas tuleb nimetada seda, et tiisikuse vastu võitlemist teiste haiguste hulgas tahetakse tõsta esirinda. Kahjuks ei näe kuusaastak seda ette, et keeldaks **keldrikorteris elamine**, ei määrata ära põrandapinna suurust iga elaniku kohta jne. **Korteriküsimust ja tiisikust**, neid ei saa üksteisest kuidagi lahutada.

Tervishoiu kuusaastakus oleksin soovinud ka, et infektsioonhaiguste vastu võitlemine veel rohkem eripeatükina oleks välja tõstetud. Näitab ju meil viimase 3 aasta **surevus nakkushaigustesse** 2—3 korda suuremaid arve kui aasta 8—10 eest. Hobuste sönnikuga ning **tolmu eest kaitsmatud turud**, müüjate must-räpane riietus ning käed, keldrikorteri-toiduainetepoed jne., nende nähtuste hävitamisele tuleks küll asuda veel täna. Edasi tuleks kuusaastaku vältel vastavate võimude ees jõuda selgitustööga nii kaugemale, et nakkushaiguste levikule ei saa piire panna soovitavas ulatuses enne, kui **kanali-**

satsiooni torustikud pole seatud korda; vee keemilis-bakterioloogilised analüüsid tõendagu seda kohtadel.

Kuusaastaku kavas **ei tundu, et koolitervishoidu oleks eriliselt peetud silmas**. Kool, nakkushaigused ja tiisikus, neid mõisteid peab üksteisega siduma. Tuleb nõuda loenguid arstidele, seniste populaarloengute asemele õpetajaile ja arstidele koolitervishoidlikel kongressidel.

Tähelepanemata on jäetud ka **tööstustervishoid**. Meil peavad kujunema välja erialaga **vabrikuarstid**, kes tunnevad tööstuslikke haigusi ja vastavaid mürgitusi. Annavad ju tööstused palju suurema surevuse kui põllutöö või teised elukutsed. Ka **lastearstide arvu suurendamist**, vastavate punktide juureehitamist, oleks vaja nii maal kui ka linnades.

Ka **vangimajade tervishoidlike tingimuste parandamist** tuleks võtta ette. Pole kellelegi saladuseks, et tiisikusse hukkub enamus vange. Kui on tege- mist aga vangidega, kes viibivad lühemat aega vanglasis, siis koju tagasi tulles toovad nad ühes selle haiguse.

Tervishoiu kuusaastak on ainult ka- vatsuseks, ta võib saada ka miraažiks.

Hea on, kui arstidele on hakatud vaatama, et nad ei vaja üksi palka, vaid ka tööd. Loodagu ainult vastavad tingimused maal või vabrikuis — töotajaid leiduks! Antagu arstide ja hoo- lekandelised tööd arstide kätte!

Maatöölise haigusekindlustus.

Al. Aben.

Sotsiaalkindlustuse arengus kindlustati es- majoones haiguste vastu mäetöölised ja me- remehed. Tööliskonna püsiva majandusliku ja sotsiaalpoliitilise võitlusega laienes aru- saamine sotsiaalkindlustuse vajadusest ja ühenduses sellega kasvas järk-järgult ka kind- lustuse alla kuuluvate tööliste hulk. Nüüd haarab haigusekindlustus palgatöölisi tööstu- ses ja kaubanduses, samuti ka põllumajandus- es mitmetes riikides.

Võrreldes tööstuse ja kaubandusega on põl- lumajanduses arusaamine sotsiaalse haiguse- kindlustuse tarvidusest palju hiljem esile tun- ginud. Maa-haigusekindlustuse mõttele ja korraldusele on olnud takistuseks mitmed as- jaolud. Esmajoones takistab maaelanike laiali-

pillatult elamine sundkindlustuse korralduse otstarbekohast teostamist. Ka olid suuresti takistuseks maa-haigusekindlustuse levimises maal tööandjate-peremeeste ja põllutöölise vahel kaua aega valitsevad patriarhaalsed suhted. Kindlustuse mõtte levimisega kor- raldatakse lühikese ajaga terves reas riikides haigusekindlustus ka maatöölisile.

Maa-haigusekindlustuse teostamisega käis käsikäes ühelt poolt tunduv maarahva üldise tervisliku ja sotsiaalse olukorra paranemine ja teiselt poolt — kindlustuse korraldus aitas pidurdada liiga kiiret maaelanike linnadesse valgumist. Šeepärast seda kiiremini pandi maksma üksikutes maades haigusekindlustuse- seadusi põllumajanduses. Maades, kus oli va-

rem kindlustusekorraldus tööstuse- ja kaubanduse töölise kohta, laiendati see ka põllutöölisile. Riikides, kus aga asuti alles sotsiaalse haigusekindlustuse teostamisele, korraldati kindlustusekohustus ühel ajal niihästi tööstustöölisile kui ka maatöörahvale.

Seni on maatöölised haiguste vastu kindlustatud üle paarikümnes riigis, kusjuures kindlustusekohustus teostati enamuses maades viimase 15 aasta jooksul. Eestis on haigusekindlustusest haaratud ainult tööstustöölised, kuna maatöölised, kaubandustöölised, sadamatöölised ja teised vähemad rühmad, on haiguste vastu kindlustamata.

Vaatleme allpool üksikuid maid selles ajalisel järjekorras, nagu nendes on viidud ellu haiguste vastu kindlustamine maatöölisile. Kindlustuse kohustus suures enamuses riikides on töölisile sunduslik, välja arvatud ainult mõned üksikud maad, kus on viidud läbi vabatahtlik haigusekindlustuste põhimõte.

Sotsiaalkindlustuse korralduste sisseaemise eesrinnas on käinud Saksa maa. Nii teostati ka Saksamaal aastal 1886 esimesena sunduslik haigusekindlustuse korraldus põllumajanduses tegelevate töövõtjate kohta, mis muudeti ja täiendati 1911. a. seadusega. Saksa maa-haigusekindlustus oli eeskujulikemaid seni. Pärast Hitleri võimuletulekut on aga olukord muutunud. Ühes muude tööliskonna eluavalduste lõhkumisega ja sotsiaalsete korralduste halvendamisega on ka muudetud ja kärbitud maatöölise haigusekindlustuse korralduse eeskirju ja määrusi.

Saksamaale järgnes Inglismaa. Suurbritannia koos Põhja-Iiri ja Iiri vabariigiga andis 1911. a. esimese haigusekindlustuse seaduse, millega kindlustati kõik palgalised haiguste vastu, kaasa arvatud ka maatöölised.

Ajalises järjekorras järgneb sellele Norra. Seadusega 6. aug. 1915. a. laiendati haigusekindlustuse-seadus ka põllutöölisile, väiketalandipidajale, rentnikele ja kalureile. Norra rahvastikust (ligi 3 miljonit elanikku) on haaratud ümarguselt kõigist palgasaajaist 60% ja kogu rahvast 34% sunduslikust haigusekindlustusest.

Norra haigusekindlustuse statistika, mis teeb eraldi vahet linna- ja maaringkondade vahel, näitab, et võrreldes linnade haigekassadega, on maakassad mõnel alal suutelisemad oma ülesannete täitmiseks.

Surma korral kõik kindlustatud, nii tööstuses kui ka põllumajanduses, saavad ühtlaselt 75 krooni matuserahha.

Tšehhoslovakkias laiendati sunduslik haigusekindlustuse kohustus 1919. a. seadusega maa- ja metsatöölisile. Linnade haigusekindlustuse asutuste ja osaliste arv on viimaseil aastail vähenenud, maahaigekassade juures vastupidi — see näitab tõusu. Haigusekindlustus haarab ümarguselt 40% kõigist töölisist ja 18% kogu rahvast.

Statistika näitab, et viimaseil aastail on maahaigekassades haigusjuhtude esinemise sagedus vähenenud. Üldiselt kõigis kassatiüpides väljaminekud haigusrahaks ja arstlikuks raviks on langenud, kuna aga kulutused ars-

timite osas, nagu ka haiglate administratsioon — näitavad tõusu. Võrrelduna teiste kassaliikide kuludega on maahaigekassade väljaminekud haigekassade ja rohkulude osas tunduvalt madalamad. Maahaigekassade juures lähevad küll administratsiooni-kulud kõige kallimaks. — Üldkokkuvõttes Tšehhoslovakkia haigusekindlustuse andmed kinnitavad siiski, et maakassade seisukord on soodsam teistest kassadest.

Portugalis teostati 10. mai 1919. a. seadusega sunduslik maatöölise haigusekindlustus. Sissetuleku suuruse järgi jagunevad kassaosalised kahte rühma: täisõiguslikeks kindlustatuks (aastasissetulekuga kuni 900 escudos) ja maksumaksjaks liikmeiks (aastasissetulekuga üle 900 escudos).

Rumeenias oli esialgu maatöölise haigusekindlustus maksev ainult Ardeali provintsis, kus see põhjenes Ungari 1907. a. seadusele. 1919. a. seadusega laiendati kindlustus kõigile töölisile.

Poolas teostati 1920. a. sunduslik haigusekindlustus kogu riigis, välja arvatud Ülem-Sileesia. Maatöölise sundkindlustus maksab aga ainult endisel Preisi maa-alal. Seda on kavatsatud 1936. a. laiendada ka teistele maakondadele. Aga seaduses, mis esitati seimile 1932. a., ja mis sisaldas kogu sotsiaalkindlustuse reformi, välja arvatud tööpuuduse vastu kindlustamine, olid jällegi maatöölised algul välja jäetud.

Nüüd järgneb põllumajandusliku haigusekindlustamise teostamine Austrias. 18. juuli 1928. a. seadusega viidi ellu Austria põllumajanduses enam-vähem ühtlane kindlustuse korraldus. Enne seda oli maa- ja metsatöölise haigusekindlustus teinud läbi terve rea muudatusi ja ümberkorraldusi. Läänud sajandi 80. aastatel valitses parlamendis ebaselgus, kas maahaigusekindlustus tuleb korraldada riigi või osariigi seadusandluse kaudu. 1888. a. korraldati see küsimus osariigi seadusandluse teel. Monarhhia ajal teostati maatöölise haigusekindlustus ainult Salzburgis, kuna teistes osariikides võisid põllutöölised astuda vabatahtlikult kassadesse.

21. okt. 1921. a. seadusega, kehtivusega 1. sept. 1922. a., teostati sunduslik maatöölise kindlustus ja asutati selleks eri maahaigekassad, kus valitsemisorganide valimisel oli tööandjail $\frac{2}{5}$ häältest. Samal ajal tööstuslike haigekassade juures kuulus tööandjale $\frac{1}{3}$ häältest.

Osariikides kasvas varsti elav vastupanu osariigi seadusandluse korraldusile. Pärast põhiseaduse kohtuotsust, millega tunnistati osariikide seadusandlik korraldus põhiseadusevastaseks ja pärast kohtu poolt antud 6-kuulise tähtaja möödumist uue seaduse esitamiseks, kaotasid määrused 1921. a. 5. veebruaril oma maksuvuse.

1925. a. esimesel poolel korraldati maahaigusekindlustus kõigis osariikides, välja arvatud Salzburg ja Ülem-Austria, maaseadusandluse kaudu. 1. okt. 1925. a. määrati need eeskirjad liiduseaduseks ja sellest ajast peale kuulub maahaigusekindlustus riigiseadusandluse kompetentsi. Ometi ei teostatud sel ajal

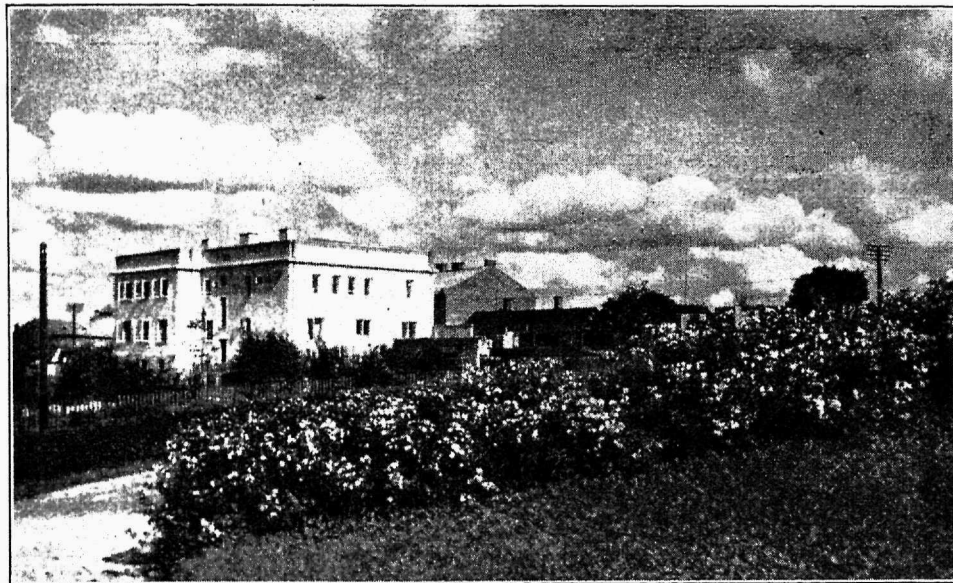
kindlustusekohustust ühiselt ja ühtlaselt, vaid seaduse ulatuse, maksude ja abirahade seisukohalt erinesid korraldused üksikuis osariikides tunduvalt.

1927. a. võeti vastu parlamendis dr. Resch'i poolt koostatud uus ühtlane maatöölise haigusekindlustuse seadus. Juulis 1928. a. pandi maksma põllumajanduses kõiki kindlustusharusid haarav sotsiaalkindlustusseadus, mis hakkas kehtima osariikides 1929. a. alul ja teises osas — 1930. a. alul.

Austria maahaigusekindlustusest on haaratud peale maa- ja metsatöölise ka metsa-

lustuse kohustusest. Seaduse mõtte järgi teostatakse maatöölise sundkindlustus sotsiaalministri sellekohase määrusega, mis aga seni veel ei ole ilmunud.

Bulgaaria töölised ja ametnikud riiklikes, avalikes ja eraasutustes, käitistes ning ettevõtetes on haigusjuhtude vastu kindlustatud 6. märtsi 1924. a. seadusega niikaua, kuni neil ei ole õigus saada puhketasu. Töölisena või ametnikuna arvestatakse iga isik, hoolimata soost, vanadusest, kodakondsusest, tööiseloolest või palgamaksmiseviisist. Seaduse eeskirjade kohaselt kuuluvad haigusekindlus-

Rakvere Ühishaigekassa vastvalmisraanud maja lõuna-õhlt poolt vaadatuna.

transpordi- ja laoplatside töölised ning tõrva-põletajad. Seadusse jäeti muudatuste puhul ka võimalusi, mis võimaldaksid praktilise teostamise korral vähendada suurtalupidajate kohustusi. Pärast Dollfussi juhtimisel läbi viidud riigipööret on suurtalupidajad kasutanud neid võimalusi ja viimasel aastal tunduvalt halvendanud maatöölise kindlustust, süvendades kassade teguvõime langust.

Nõukogude Liidu riigimõisade töölised olid haaratud sunduslikust haiguskindlustusest juba 1922. a. seadusega. Rahvakomissariaadi dekreediga 23. aprillist 1924. a. korraldati üldiselt maatöölise sotsiaalkindlustus, mida muudeti osaliselt 1927. a. haiguskindlustusnõukogu eeskirjadega. Kindlustuse sundus on maksev põllumajanduslikele käitistele, kus aasta läbi töötavad vähemasti kolm töölist. Kui käitis ei kuulu sundkindlustusele, siis tuleb selle pidajal ise tasuda haiguse- ja abirahad, rahas või natuuras.

Jugoslaavias pandi maksma sunduslik haiguste vastu kindlustamise seadus kõigi töölise kohta 1922. a. Kuid see seadus sisaldas reservatsiooni, et maatöölised ja talude majateenijad on „esialgu“ vabastatud kind-

tuse alla ühel alusel muude kutsetega ka põllumajanduses, sookultuuris ja kalanduses tegelevad töölised.

Tšiili 1924. a. seadus kindlustab kõik palgatöölised, kaasa arvatud põllutöölised, kes on alla 65 a. vanad ja kelle sissetulek on aastast kuni 8000 peso, sunduslikult haiguste vastu ja invaliidsuse puhul.

Luksemburgis, sotsiaalkindlustuse seadusega 1925. a., on põllumajanduses need päevatöölised ja teenijad kindlustatud haiguste vastu, kes on korrapäraselt tööl oma tööandjate talude kõrvalkäitistes, kuna teised maatöölised ei kuulu seaduse alla.

Prantsuse 30. aprilli 1930. a. seadus on oma sisult peaaegu võrdne 4. aprilli 1928. aasta seadusega. Uus seadus oma eeskirjadega lahutas kindlustuse ühtluse, nii et nüüd on eri tööstuslik ja põllumajanduslik kindlustus. Sundusliku kindlustuse alla kuuluvad kõik palgasaaajad, nii põllunduses kui ka metsanduses, kelle aastasissetulek ei ületa 15.000 franki. Maahaigekassade tasunormid erinevad pisut tööstustöölise kassadest.

Saariaal olid maksvad maatöölise

haigusekindlustuse alal endised saksa eeskirjad.

Hollandi 24. juuni 1929. a. seadusega, mis hakkas kehtima 1. märtsil 1930, kuuluvad kõik palgatöölised sundusliku haigusekindlustuse alla, kelle sissetulek ei ületa 3000 Hfl. Järelikult kuuluvad selle seaduse alla ka põllumajanduse töölised. Hollandi seadusega võimaldatakse haiguste puhul ainult rahalist abi. Ettevalmistusel on seadus, millega tahtakse korraldada ka abi natuuras.

Pagarite öötöökeeld.

L. Johanson.

Pagarite öötöökeelu ümber kestab võitlus edasi. Osa ettevõtjaid pole seadusega rahul ja nõuavad selle muutmist.

Sellele kahjulikule mõjule, mis on pagarite öötööl töölise tervisele ja saaduste kvaliteedile, on juba ammu juhitud tähelepanu. Öötöö tulemuseks oli ka mustus, liigne alkoholi tarvitamine ja muud väärnähitud töökojas ja pagaritöölise isiklikus elus.

Teisest küljest selgus, et see öötöö ei ole tarvitaja seisukohalt sugugi paratamatu.

Küsimusele pöördi tähelepanu rahvusvahelises ulatuses.

8. töökongressil Genfis, 19. mail 1925. a., võeti vastu konventsioon öötöökeelu kohta pagaritööstuses. See konventsioon on ratifitseeritud terves reas riikides, muuseas ka Soomes ja Ungaris. Paljud riigid on piiranud pagarite öötööd oma seadustega, isegi enne konventsiooni.

Konventsiooni järgi on keeldud leiva-, kondiitrisaaduste või sarnaste jahuainete valmistamine öösel, välja arvatud erandid ja kodune valmistamine.

Erand on tehtud ka suurel arvul biskviidi valmistamiseks. Iga riik, kuulates ära asjast huvitatud tööandjate ja töölise organisatsioonide arvamise, võib määrata kindlaks, missugused saadused käivad oskussõna „biskviidi“ mõiste alla.

Konventsiooni järgi loetakse „ööks“ ajavahet vähimalt seitsme üksteisele järgneva tunni jooksul. See ajavahe peab haarama aja kella 11 õhtu ja kella 5 hommiku vahel. Kui seda õigustab kliima või aastaaeg, või kui on lepitud kokku asjast huvitatute tööandjate ja töölise organisatsioonide vahel, võib asendada ajavahet kella 11 õhtu ja kella 5 hommikul vahel ajavahega kella 10 õhtu ja kella 4 hommiku vahel.

Ettevalmistatavate ja tarviliste abitööde täitmiseks võib teha alatise erandeid, kuivõrra nende täitmine on vajaline väljaspool normaaltööaega, eeldades, et nendel töödel tegutsevate töölise arv oleks piiratud kõige hädatarvilisemaga ja et alaealised alla kaheksateistkümnene aasta ei tohiks nendest töödest võtta osa.

Eesti oludes võib alatise erandeid teha nädala puhkepäeva kindlustamiseks ja ettevõtte-

Senine vaatlus käsitas ainult neid maid, kus on maksvusel sunduslikud haigusekindlustuse seadused. Nendes maades peavad maa- ja metsatöölised ning teised maarahva kihid sunduslikult kuuluma haigekassadesse, kellele on kindlustuse ulatus laiendatud. Samuti peavad tööandjad ja töölised täitma sunduslikult seadustega maksimaalselt pandud korraldusi.

Järgmises numbris toome ülevaate ka mõnede riikide kohta, kus on maksvad vabatahtlikud haigusekindlustuse korraldused maatöölisile.

tele erakorralistest töödest ülesaamiseks või rahva tarvidustele vastu tulemiseks.

Erandeid võib teha ka tekkinud või ähvardava õnnetusjuhtumi või masinate või sisseadete juures tähtsajaliste tööde täitmise, või ülesaamata takistuste (force majeure) puhul, kuid ainult sel määral, mis on tarviline ettevõtte normaalse käigu tõsise katkestamise ärahoidmiseks.

Konventsioon astus jõusse 1. jaanuaril 1927. a.

Iga Rahvasteliidu liige, kes on selle konventsiooni ratifitseerinud, võib sellest ütelda lahti kümneaastase ajavahe möödumisel konventsiooni esialgse maksmapanemise kuupäevast, Rahvasteliidu peasekretärile teatavast, tema poolt registreeritud aktiga. Lahtiütlamine astub jõusse alles ühe aasta järele pärast Rahvasteliidu sekretariaadis registreerimist.

Öötöökeeluseadus võeti riigikogu poolt vastu enne konventsiooni ratifitseerimist 25. märtsil 1929. a. (R. T. nr. 30 — 1929).

Seadus ei lähe sisult konventsioonist lahku. Öötöökeeld on maksev ajavahe kohta kella 11 õhtul kuni kella 5 hommikul, poolte kokkuleppel kella 10 õhtul kuni kella 4 hommikul.

Ära kuulates vastavate tööandjate ja töölise organisatsioonide arvamise, võib teedeminister lubada erandeid:

1) ettevalmistavate ja tarviliste abitööde täitmiseks alatise, kuivõrd nende täitmine on vajaline väljaspool normaaltööaega, tingimusel, et alaealised alla 18 aasta ei tohi võtta osa neist töist.

2) tarvilisi alatise erandeid nädalapuhkepäeva kindlustamiseks;

3) tarvilisi ajutisi erandeid erakorraliste nõuete rahuldamiseks suurte pühade eel, rahvuspidude ajal, hooajal supel- või suvituskohdades jne.

Seaduse rikkumise eest oli nähtud ette rahaträhv. Järelevalve ja vastutuselevõtmine kuulus tööinspektorile.

Määrusega 11. aprillist 1929. a. määrati haridus- ja sotsiaalministri, kellele varem alus töökaitse, poolt kokkuleppel poolte organisatsioonide esindajatega öötöökeelu ajaks aeg kella 22 ja 5 vahel.

Sama päeva (R. T. nr. 35 — 1929) teise määrusega lubati töötada öösel ühel ööl enne pühi, mis kestavad vähemalt 2 päeva, ja ühel ööl enne ülemaalisi laulupidusid.

4. mai 1929. a. määrustega (R. T. nr. 45 — 1929) lubati alata tööd pagaritööstuses kell 4 hommikul Pärnus, Haapsalus, Kuressaares, Elvas ja Viru rannal Võsult kuni Narva-Jõesuuni suvitushooyal, (s. o. 1. juunist kuni 1. septembrini). Samuti lubati puhkepäeva kindlustamiseks pühadel ja pühapäevadel:

1) töötada kahel mehel suurtööstuses ettevalmistatavate tööde tegemiseks pühade või pühapäevale järgneval ööl;

2) alata tööd kesk- ja väiketööstuses pühapäevade eelisel päeval kella 3 hommikul. Seejuures oli lubatud ühel töölisel teha ettevalmistavaid töid pühadel ja pühapäevadel kella 20—22, tingimusega, et sellele tööleisele kindlustatakse samal nädalal vähimalt 36 tundi ühtjärke kestev puhkeaeg ja et sama tööline ei töötaks jälle järgmisel pühäl või pühapäeval.

15. mail 1931. a. (R. T. nr. 42 — 1931) muudeti määrust täiendusega:

Pühade hulka, mille kindlustamiseks puhkepäevadena on antud käesolev määrus, ei kuulu suur-reede.

Vastu tulles pagaritööandjate nõudmisele, täiendati 27. aprillil 1923. a. määrust juba õige tunduvalt haridus- ja sotsiaalministri poolt (R. T. nr. 52 — 1933) järgmiselt:

„Arakuulates pagaritööandjate ja pagaritöölise organisatsioonide arvamise, luban alata ettevalmistavaid ja abitöid alla 6 töölisega töötavas pagaritööstuses ühel, 6—10 töölisega töötavas pagaritööstuses kahel, 11—15 töölisega töötavas pagaritööstuses kolmel, 16—20 töölisega töötavas pagaritööstuses neljal, 21—25 töölisega töötavas pagaritööstuses viiel, 26—30 töölisega töötavas pagaritööstuses kuuel, 31—35 töölisega töötavas pagaritööstuses seitsmel ja 36 ja rohkem töölisega töötavas pagaritööstuses kaheksal mehel kell 3 hommikul.“

Selle määrusega mindi juba õige kaugele erandite tegemises, ilma et see oleks põhjendatud kõige hädatarvilisemaga.

Kui varem rikiti seadust osas pagaritööstuses, siis nüüd näitas see uut tõusu: kontroll oli tehtud raskemaks, osa töölisi võis juba enne üldist tööaega asuda tööle, ning on raske teha vahet ettevalmistava ja abitöö ning päristöö vahel.

Üldse on seaduse täitmise üle kontrolli teostamine õige raske. Kõige suuremaks takistuseks on siin tööinspektsiooni ametnike liig väike arv, mille juures ei suudeta inspektsiooni ülesandeid tarviliselt täita.

Et kontrolli paremini teostada, pani tööliste organisatsioon varsti pärast seaduse maksimahakamist ametisse isiku, kes pidi avastama öötöökeelu-seaduse rikkumisi. Algu ses andis selleks toetust ka Tallinna linnaomavalitsus, kes aga hiljem loobus. Pagaritöösturite poolt võeti seaduserikkumise varjamiseks käsitusele igasuguseid abinõusid. Tegelik elu näitas, et karistusmäärad polnud ka küllaldased.

21. märtsil 1934. a. muudeti seadust (R. T. nr. 27 — 1934) järgmiselt:

§ 5. Ettevõtte juhatajat, kes on siüdi käesoleva seaduse eeskirjade rikkumises, karistatakse rahatrahviga viiekümnest kuni kolmesaja kroonini.

§ 8. Käesoleva seaduse ja selle põhjal antavate määruste täitmise järelevalve, samuti ka seaduse ja määruste rikkujate vastutuselevõtmine kuulub tööinspektsioonile ja politseile.

§ 9. Tööinspektsioonil ja politseiametnikel on õigus igal ajal toimetada järelevalvet § 1 ettenähtud ettevõtteis.

Juure võeti uus § 10:

Haridus- ja sotsiaalministril on õigus ajutiselt või jäävalt võtta ära pagaritööstuse pidamise õigus pagaritööstuse ettevõtjalt, kelle ettevõtte juhatajat on käesoleva seaduse § 5 järgi karistatud vähemalt kaks korda.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna teedeministeriumi alla viimisega läksid ka töökaitse järelevalve ülesanded teedeministeriumi alluvusse.

Pagaritöösturid ei jäänud ka nüüd rahule, vaid nad alatas tüütasid ametasutusi oma tühiste ja põhjendamata märgukirjadega, tegid koosolekuil resolutsioone ning kasutasid ajakirjandust ja selle reaktsioonilisi vaateid ning asjatundmatust sotsiaal- ja töökaitseküsimustes. Avaldati siis öötöökeelu-vastaseid kirjutusi ja isegi mõni följeton.

15. detsembril 1934. a. tuli teedeministrilt uus määrus (R. T. nr. 107 — 1934), millega lubati:

1) töötada kahel mehel suurtööstuses ettevalmistavate tööde tegemiseks pühale või pühapäevale järgneval ööl;

2) alata tööd kesk- ja väiketööstuses pühapäevade eelisel päeval kell 3 hommikul. Seejuures on lubatud ühel töölisel teha ettevalmistavaid töid pühadel ja pühapäevadel kella 20—22, tingimusega, et sellele tööajale kindlustatakse samal nädalal vähimalt 36 tundi ühtjärke kestev puhkeaeg ja et sama tööline ei töötaks jälle järgmisel pühäl või pühapäeval.

Pühade ja pühapäevade hulka, mille kindlustamiseks on antud käesolev määrus, ei kuulu suur-reede ja vähimalt kaks päeva järgemööda kestvate pühade eelkäiv pühapäev, kui nende pühade esimene päev langeb teispäevasele päevale.

4. mai 1929. a. ja 15. mai 1931. a. määrused kaotasid maksvuse.

Nii on kestnud alates seaduse maksmahakamisest ta muutmine ja täiendamine.

Osa pagaritöösturid, kellel on korralikud ärid ja kes ise on auväärased, korrektsed ja korralikud inimesed, ei riku pagaritöö öötöökeelu-seadust. Halvem osa aga, kes tahavad saada kasu kuritahtlikust võistlusest, rikuvad seadust ja määrusi korduvalt.

Nüüd on pagaritöösturid jälle liikuma hakanud. Alles septembri keskpaigas oli nende ja tööliste organisatsioonide esindajate nõupidamine teedeministeriumis. Nüüd nõuavad töösturid üldist tööalgust kell 3 hommikul, lubades tööaja lõppu vähendada ühe tunni võrra, võttes kella 10 asemel kell 9 õhtul.

See nõudmine on täieliselt konventsiooniga vastolus:

1) kella 9 õhtu kuni kella 3-ni hommikul on ajavahe kõigest 6 tundi, konventsiooni järgi peab olema 7 tundi,

2) konventsiooni järgi võib töö, kokkuleppel tööliste organisatsiooniga, alata hommikul üldiselt kõige varem kell 4.

Kui konventsioonis kõneldakse ajavahemikust õhtul kella 10 ja hommikul kella 4, siis ei mõisteta seda nii, et öövaheaeg võib olla ainult 6 tundi, vaid nende kellaegade vahel võib öörahu korraldada, see on: kui tööaeg hommikul algab kell 4, peab ta lõppema tingimata kõige hiljem õhtul kell 9.

Pagaritööstuses on maksvad ka teised töökaitse-seadused — tööaja, ületundide, puhkeaja, laste, alaealiste ja naiste töö kohta; meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste jne. kohta. Tööaja korraldamisel tuleb käsitada tööstuslike käitiste tööaja-seadust. 8-tunniline tööpäev on maksev. On teada, et töötatakse mõnel pool kauem, eriti kui tehakse tükitööd, rikkudes eeskirju, mis käsitavad tööaega, ületunde ja tasu ületundide eest. Siin on, nagu iga teisegi töökaitse-seaduse rikkumises, mõlemad pooled süüdi: tööandja ja tööline ise.

Määrustega on juba pandud maksuma kõik erandid, mida konventsiooni järgi on võimalik teha, näib, et isegi enam kui hädatarviline.

Pagaritööliste organisatsiooni esindajad on avaldanud nõusoleku töö algamiseks hommikul kell 4 siis, kui tööandjate ja tööliste vahel sõlmitakse kollektiivleping töötasu, töötingimuste jne. kohta. Kollektiivleping, mil on aluseks vastav seadus, määraks tingimused lähemalt kindlaks. Säärane leping on tarviline pagaritööstuses ja igal teisel tööalal.

Kui tööandjad ja tööliselised oma organisatsioonide kaudu kokkulepet ei sõlmi, siis ei saa

seadust muuta ja tööd üldiselt enne kella 5 homm. alata.

Oleks küll tarviline, et see alatine hõõrumine ja asjata elevuse siinistamine pagarite öötöökeelu-seaduse ümber kaoks. Siin on üheks abinõuks:

järelevalve ja karistus.

Et pagaritöösturitel on halvad juriidilised nõuanded, seda tõendab nende nõudmine — tööd alata kell 3 h.

Maksvalt seadust konventsioonivastasel muuta ei saa.

Eesti on Rahvasteliidu liige.

17. jaanuaril 1930. a. teatas „Riigi Teatajas“ nr. 5 välisminister, et konventsioon öötöö kohta pagaritööstuses astus jõusse Eesti kohta 23. detsembril 1929. a., päeval, millal Eesti ratifikatsioon registreeriti Rahvasteliidu sekretariaadis.

Kõige varem 24. detsembril 1939. a. võib Eesti Rahvasteliidule teatada, et ta sellest konventsioonist loobub ja siis kulub veel üle aasta, enne kui see konventsioon kaotab oma maksvuse Eestis ja seadused ei tarvitse enam olla kooskõlas konventsiooniga.

Usume, et selleks ajaks pagaritöösturitel see tahe möödub. Ja kui osa seda peakski soovima, siis riigivõim, kes on rahva üldhuvide kaitsel, ei arvesta seda.

Pagarite öötöökeelu vastane liikumine ei ole ju põhjendatud vajalisusega. Korralikud pagaritöösturid tõendavad, et öötöökeelu-seadus ei takista rahva varustamist pagarisaadustega. Seaduse muutmist nõuavad vaid eeskätt häidised töösturid. Siin on tõukejõuks ka see kihutustöö, mida teatakse töösturite organisatsioonides iga töökaitse- ja sotsiaalseaduse vastu. On ju inimesi, kelle maailmavaate ei talu ühtki seadust, millega kaitsakse rahva tervist, ühtki töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse-seadust. Aga neid ei tule arvestada.

Rooseveldi sotsiaalpoliitika ummikus.

J. Merend.

Ameerika kapitalistid olid ehmunud senise kõikumatult kindla ja piire tundmatu kapitalismi kokkuvarisemise hädaohu ees. Rooseveldi kutsuti kui arsti päästetööle. Rooseveldi võitlus haige kapitalismi elustamiseks kestab juba pikemat aega, kuid tulemused pole sellased, et nendega võiks rahulduda. Töötute arv hiigla riiklikest töödest hoolimata püsib üle 10 miljoni. Majanduselu on elavnenud osaliselt, kuid vajab elustamiseks alaliselt uusi „kampferi pritse“. Üldise konjunktuuri paranemises on seisak ja kohati tunduv tagasiminek.

Rooseveldi katse pole huvitav mitte ainult majanduslikust, vaid ka tööõiguslikust küljest, mis on esimesega kogu aeg kõige tihedamas seoses.

Ameerika kapitalistide käsitus ja meetodid tööliste organisatsioonide vastu on oma hoolimatuses, julmuses ja abinõude valimatuses

tuntud Upton Sinclairi romaanide kaudu. Ametiühingute aruanded on ainult tõendavaks dokumentideks neile.

Esimeses ehmatuses rahakuningad olid sunnitud Rooseveldi ja selle plaane tööliste õiguste tunnustamiseks sallima. Mis siis õieti oli see, mida Ameerika miljardärid pidid mõruda pillina nelma alla? See oli NIRA osa 7. a. Nira tähendab lühidalt National Industrial Recovery Act (Rahvusliku tööstuse elustamise seadus). Nira 7 a. tunnustab, et töösturid peavad garanteerima töölisile organiseerimisõiguse ja võimaluse sõlmida töö- ja palgaolude korraldamiseks kollektiivlepinguid. Palkade alammäärad ja tööaja ülemmäärad määratakse tööliste ja tööandjate vahelisel läbirääkimisel kindlaks ning fikseeritakse sellekohases kokkuleppes või n.-n. koodis. Sellased koodid esitatakse iga tööstuse kohta eraldi valitsusele kinnitamiseks. Kui koodid on presi-

dendi poolt kinnitatud, omandavad nad seaduse jõu ja koodidest üleastujad võetakse vastutusele. Kuidas on tegelikult koodide koostamisega? Koodi koostab teatud grupp tööandjaid mõne tööstusharu kohta ja esitab siis koodi presidendile. Ennem vaatab aga presidendi poolt määratud majandusdiktaator oma nõuandjatega koodi läbi ja esitab selle siis presidendile kinnitamiseks ühes tarviliste märkustega. Töölised võivad oma seisukohti esitada majandusdiktaatorile, kuid koodide koostamisel tööliste seisukohtade arvestamine on leib täiesti tööandjate tahtest — nad võivad küsida tööliste arvamist, kui nad peavad seda tarviliseks, kuid sunduks see pole, eriti seal, kus töölised on organiseerimata.

Kus aga ametiühingud on olemas, peaksid tööandjad tingimata kuulama ära ametiühingute arvamist, kuid sageli ei tee nad seda mitte. Mis sünnib siis nende töölistega, kui selle tööharu tööandjad ei esita koode? Siis koostab valitsus ise koodi ja pärast poolte arvamiste ärakuulamist paneb selle maksma.

Nira järgi peab töölistele olema kindlustatud organiseerimisvabadus — tööandjad ei või töölisti sundida company union'idesse (tööandjate eneste poolt ülalpeetavad tööliste ühingud, kes seetõttu alluvad täiesti tööandjate tahtele), ega tohi nad avaldada survet töölistele seepärast, et need kuuluvad vabaametiühingusse. Tegelikult on aga just selles osas koode rikutud väga suure ulatuses. Organiseerimisvabaduse ja teiste määruste rikkumise kohta leidub otse uskmataid ja jalustrabavaid andmeid sellasel hulgal, et neist võiks kirjutada terved paksud köited. Koodides määratakse keskmiseks tööajaks 35—40 tundi nädalas ja 40 centi tunnipalga alammääraks, kuid tegelikult rikutakse neid määrusti massiliselt, eriti lõunariikides, kus värviliste ja kalvete tööliste elustandard on hoopis madalam kui põhjariikides. Lõunariikides pole sugugi harulduseks praegugi 50-tunniline, isegi 60-tunniline tööaeg. Lõunariigid on oma madala elutaseme tõttu nuhtluseks põhjariikide töölistele. Kui põhjariikides ei saada igakord hõlida mõõda organiseeritud töölistkonna nõudeist, siis on asutud sellele teele, et tuakse järk-järgult lõunariikidest odavamad tööjõudu, kes on valmis töötama igasuguse palga eest. Kõrgemate nõuetega ja ametiühinguliselt organiseeritud töölistel vallandatakse järk-järgult. Nii on tuntud Detroiti autotööstusse toodud üle 15.000 odava tööliste lõunariikidest, kes eneste arvates saavad nüüd võrdlemisi kõrget palka ja neid ei organiseeri ametiühingusse ükski võim.

Nira teostamisel on kutsutud juure tööandjad ja moodustatud Industrial Advisory Board (tööstuslik nõuande komitee), mis koosneb asutamispäevil sellastest suurustest, nagu Alfred Sloan — General Motors' Corporationi president ja tähtsaimaid Morgani mehi, Walter Teagle — New Jersey Standard Oil Company president ja Rockefelleri esimesi mehi, Gerard Swoape — General Electric Company president. Kõik need on tuntud unioonide surmavastastena. Labor Advisory Boardil (nõuande komitee töölistküsimusis), on tublisid

ametiühinglasi, kuid seda arvestatakse ainult niipalju, kuipalju on ametiühinguil reaalselt jõudu seljataga.

Üldiselt ei ole tööaeg küllalt lühendatud, produktioon tõuseb, samuti hinnad, kuid palgad ei jõua järele. Lastekaitse alal tuleb märkida, et alla 14-aastasi ei tohi tarvitada tööl, 14—16-a. võivad töötada ainult 3 tundi päevas, kui see ei takista nende õpinguid. Ka sellel alal on seaduserikkumisi väga palju.

Roosevelt ametisse astumisel toetus nii tööandjatele kui ka töölistele. Mõlemad pooled algul tõesti toetasid valitsust — tööandjad seepärast, et president kindlustaks edaspidise kasulõikamise võimaluse ja töölised lootsid tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse väljaarendamist. Nüüd teevad aga mõlemad pooled kõvasti opositsiooni — töölised eeltoodud põhjusil ja tööandjad näevad juba esimese hädaohu mööduvat.

Nira 7 a. korralduste (organiseerimisvabadus ja lepingute sõlmimine) vastu protesteerisid rida kompaniisid. Wurtoni a/s. Wilmingtonis ei täitnud korraldusi ja kohus otsustas, et valitsusel pole õigus segada vahele kapitali ja töö vahekorradesse, kui asjal pole riikide vahelist iseloomu. 27. mail otsustas Ühendriikide kõrgem kohus, et Nira on vastolus põhiseadusega, eriti aga 3. osa, s. t., et presidendil pole õigust panna maksma koode. Et Nirat osaliseltki päästa, pandi maksma uus National Labor Relations Act (rahvuslik töökorraldamise akt) või n.-n. Wagner-Cannery seadus, mis on mitmes suhtes parem Nira korraldusist.

Nira 7 a. rääkis küll organiseerimisvabadusest, kuid ei garanteerinud seda. Company union'id püsisid ja tööandja võis astuda nendega (s. o. õieti iseendaga) kui vastaspoolega lepingu vahekorrad.

Wagner-Cannery seadus läks aga kaugele — nüüd loetakse ebaseaduslikuks seda, kui tööandjail on mõnes töölisorganisatsioonis käsi mängus, et seda oma mõju alla saada rahaliste või teiste toetustega. Sellega on company union seadusevastane. Enamusega valitud tööliste esindaja loetakse kõikide tööliste esindajaks ja esindajate valimine võib toimuda seaduse järelevalvel. Töökaitse inspeksioonil on nüüd käsitada sanktsioonid seaduse elluviimiseks. Kui tööandjad ei taha tööliste esindajatega astuda läbirääkimistesse kollektiivlepingu üle, tuleb sellele vaadata kui seaduserikkumisele. Ettepanekute kohta võib korraldada salajasi hääletusi käitises.

Vahe uue seaduse ja Nira koodide vahel seisab selles, et Nira 7 a. maksis ainult nende kohta, kes kirjutasiid koodile alla, kuid Wagner-Cannery seadus maksab kõigi kohta üle Ühendriikide ühtlaselt niikaua, kui sellane „vabale organiseerimisele“ vahelesegamine ei takista ega mõju kahjustavalt osariikide vahelisele kaubandusele ja läbikäimisele. See viimane osa võib saada saatuslikuks ja kaotab kõik selle seaduse mõju. Tööandjad teevad juba kõvasti opositsiooni selle seaduse vastu ja nende juristid teevad pingutusi, et sadagi seadust seletada põhiseaduse vastaseks.

Eeltoodust nähtub, et Roosevelti ülesanne töökaitse ja sotsiaalpoliitika alal pole sugugi kerge. See töö põrkub vastu tööandjate müüri, kes ei taha mingit käsutamist ja kellede metsiku lääne pioneeride psühholoogiasse ei mahu ühistöö tarvidus praeguses ühiskonnas. Ameerika rahakuningate seisukohta iseloomus-

tab ühe nende esindaja ütlus: „Pole kedagi, kes ausalt usuks, et plaanimajandust võiks järjekindlalt teostada vabade meeste hulgas, s. o. meeste hulgas, kellel on oma plaanid eneste elu jaoks.“ Seda arvestades on Roosevelt selgesti hakanud hoidma kapitalistide poole.

Mustade sotsiaalpoliitiline olukord ja valgete „kultuur“ Aafrikas.

J. Mihkelson.

Kultuurikandmise nimel on Euroopa rahvad ajaloo jooksul vallutanud teisi värvilisi tõuge nii poliitiliselt kui ka majanduslikult. Praegune Itaalia vallutamiskavatsus Abessiinia suhtes sünnib samuti selle õndsas „kultuuri“ viimise loosungi all. Kuidas aga on kujunenud nende värviliste rahvaste sotsiaalpoliitiline olukord, kes juba ligi sadakond aastaid on nautinud valgete „kultuuri“, sellest andis käesoleval aastal peetud rahvusvahelisel töökongressil inglise valitsuse delegatsiooni nõuandja — neeger Lõuna-Aafrikast — jutuajamisel alljärgneva huvitava pildi.

Kõigepealt tuleb pidada mees seda, et L.-Aafrika unioonis elab 7 miljonist elanikust 5 miljonit neegrit. Maapinnast kuulub 92% „valgele mehele“, kuna mustale kuulub ainult 8% kõige halvemat maad. Mustad ei taha minna eurooplaste kaevandustesse tööle, kuid neid sunnib selleks inglise impeeriumi kuuluv L.-Aafrika uniooni valitsus. Töökongressil oli arutusel ka asumaades töötavate värviliste tööliste töölevõtmise küsimus. Nad teevad kõikjal valgetele töölistele ületamatut konkurentsi ja sugugi mitte oma soovil. Musti töölisti huvitab elu jätkamine nende oma viisil, kuid valitsuse määrused sunnivad musti kaevandustesse ja mujale tööle kaudsote, kuid mõjuvate, abinõudega. Mustad peavad maksma makse rahas, kuid kust võtab must raha? Ei mujalt kui müües valgele oma tööjõudu. Valgete farmides töötab umbes kaks miljonit musti, ja et maksa riigimakse, peab üks liige perekonnast minema Johannesburgi kaevandusisse või mujale tööle. Tööleping farmeriga on koostatud nii, et must peab töötama 90 päeva ainult kõhutäie eest. Ühe uue seaduse järele on alla 18-aastasele lubatud anda pere-mehe poolt isegi ihunuhtlust. Mustal pole õigust vabalt liikumiseks. Must, kes tahab vahetada oma töökohta, peab hoolitsema selle eest, et tal oleksid korras alati neli järgmist dokumenti: 1. ametitunnistus, 2. luba ühest kohast teise rändamiseks, 3. tunnistus selle kohta, et tal on maksud maksetud ja 4, et tal on õigus pärast kella 1/2 10 õhtul väljas viibida. Kui üks neist neljast dokumendist peaks mustal juhuslikult puuduma, kui politsei seda küsib (ja tegelikult küsib politsei seda sagedasti), siis on õigus politseil teda arretereida ja karistusena pannakse must mõnd rasket tööd tegema. Ametliku statistika järgi arre-

teerib politsei Johannesburgis iga laupäeva õhtul keskmiselt 500 musta, kel juhuslikult puudub mõni eelpool loeteldud paberitest. Kaevata ei ole neegril kellelegi.

Tööolud on mustadel töölistel võimatu viletsad. Kaevandustes elavad mustad 3000—5000 meest ühes suures barakis suuremas mustuses ja viletsuses, mida enesele võib kujutada ette. Tööleping sõlmitakse 9 kuu peale ja selle aja jooksul on inimene enese nagu ära müünud. Leping on aga koostatud nii keeruliselt 270 töövahetusele, et must tööline 9 kuu asemel tegelikult peab töötama 11 1/2 kuud. Tasud on väga mitmesugused — kohati naeruväärt madalad — kuni 20 penci päevas ja sellest summast arvestatakse veel 10 1/2 penci päevas maha korteri ja söögi eest, nii et mustale ta enese tarvitusteks jääb võrdlemisi vähe. Huvitav on veel kuulda, kuidas musti kaevandustesse verbitakse. Selleks on olemas terve valgete kaupmeeste võrk. Näiteks on halb aasta või mõni looduseõnnetus või tasuda riigimaksud — kõigeeks selleks vajab must raha, mida tal muidugi pole. Must läheb valge kaupmehe juure ja palub talt laenu, sest ta on näljas, kuna ta maad on ka sellased, kuhu ükski valge ei soovi asuda. Kaupmees annab laenu lahkesti umbes kolm inglise naela, kuid must ei saa mitte raha, vaid tavaliselt kaupu, kuid siin lööb juba kaupmees musta naha üle, sest kaupu ei saa laenaja neeger mitte kolme naela väärtuses, vaid umbes kahe naela väärtuses. Kui võla õiendamise tähtaeg ligineb, tuleb vaene neeger jälle kaupmehe juure ja seletab, et praegu ei saa kuidagi maksa. „Pole viga,“ vastab kaupmees, „kas sa ei taha minna tööle, teenida raha ja siis mulle tasuda.“ Miks mitte! Must on lapsikult nõus ja tal pole ju teist teed. Ta tõmbab mõned soodud lepingule alla, mille sisu ta vaevalt tunneb ja nüüd on ta kohustatud töötama teatud kompanii kaevanduses. Kuid tal puudub raha Johannesburgi reisiks, mis asetseb väga kaugel, sest mustad on aetud kaugele ja kõige halvemaise rajoonesse elama. Kaupmees on jällegi hea ja vastutulelik mees ning laenab veel näiteks 3 naela avanssi ja 2 naela reisirahaks. Selle lahkuse tulemus on see, et pärast seda, kui musta palgast on arvatud maha korteri- ja ühistoidu-raha, arvestatakse maha esmajärjekorras kaupmehe võlg, nii et tavaliselt

läheb 3 kuud, enne kui must tööline hakkab nägema veidi raha.

Aafrikas elavate valgete arvates olevat mustad oma arengult paar tuhat aastat valgetest taga, kuid see ei vasta tõele vähimalgi määral. Mustad võivad õppida sama hästi kui valged ja mõnikord veel usinamini. Neegrid on kaunis teadusehimulised ja tunnevad end uhketena, kui saavad valgetega oma teadmiste poolest võistelda. Mis puutub arengus mahajäämisse, siis võib küll ütelda seda, et L.-Aafrika valged on oma üldiselt käsituselt vähimalt poolsada aastat muust maailmast maha jäänud. Valged misjonäärid peaksid inglise keele asemel enam õpetama mustadele nende oma keele paremaid põllupidamise viise ja muid tehnikat saavutusi. L.-Aafrika valitsus ei taha, et mustad rändavad Euroopasse või mujale ja jutustavad sealsetest olukordadest. Neegrid ei anta milgil tingimisel välispassi. Isegi rahvusvahelistele kodanlikele skautide võistlustele ja laagrisse sõiduks ei antud neegritele luba. Töökongressidele sattus seekord neeger L.-Aafrikast selle tõttu, et inglise ametiühingud seda kategooriliselt nõudsid. Kongressist osavõtja ei olnud mitte L.-Aafrika Unioonist, vaid lähedal asustevast Briti protektoraadi all olevast maast, kus mustade olukord on palju kergem ja vabam. L.-Aafrika delegatsiooni liige William Ballinger, kes kaua aega on elanud Aafrikas ja mustade olukorda seal eriti põhjalikult tunneb, jutustas huvitava episoodi oma reisist töökongressile. Kui nad neegriga sõitsid välja esimese klassi aurikul, siis imestati selle üle, milles klassis neeger sõidab. Ta kui valitsuse delegatsiooni liige reisis muidugi esimeses klassis. See oli juba valgete arvates ennekuulmatu. Ballingeriga ei rääkinud esimesel paaril päeval keegi sõnagi, sest ta seltsis neegriga. Hiljem tehti talle ettepanek võtta osa laeval toimuvast tennisvõistlusest, mis on inglaste lemmiksport ja millest paluti ka Ballingeri võtta osa võistluste korraldaja poolt. Ballinger soostus mängima ainult sel tingimusega, kui ta kaaslane ka palutakse mängust võtta osa. Seda lubatigi teha, kuid hiljem selgus, et neeger ometi oli mängijate nimestikust jäetud välja. Protestiks sellase käitumise vastu loobus Ballinger mängust. Laeva söögisaalis imestasid kõik, kuivõrd eeskujulikult neeger käsitleb nuga ja kahvlit, na-

gu džentlmen kunagi. Pärast lõunasööki tuli keegi tuttav Ballingeri laua juure avaldama selle üle oma varjamatut imestust, hoolimata sellest, et kõnesolev neegrilise esindaja oli haritud mees, kes oskas vabalt kuus tähtsaimat maailma keelt ja vahetas paar korda päevas ülikondi.

Miks pole siis mustad ametiühinguliselt organiseerunud ja endale võidelnud kätte samad tingimused, nagu inglise trade unionid? Selleks on olemas palju ja väga raskeid takistusi. Kõigepealt on neegritel seadusega lubatud asutada ametiühinguid samuti nagu valgeil töölisel, kuid tegelikult on mustade käitlemine hoopis teine. Ametiühingute asutamist ja nendes liitumist võetakse veel praegugi mässu ettvõtmistamisena. 32 a. järele on unioonis tulnud ilmsiks majanduslik elavnenemine: eriti kullakaevandustes, ehitus- ja tekstiil- ja nahatööstuses, kuna põllunduses valitseb endiselt depressioon. Majandusliku elavnenemise tõttu valitseb õppinud- ja kaevandustöölise järgi nõudmine. Musti, kes julgeldid nõuda palka juure 6½ penci ja 8-tunnilise tööpäeva tasuks 2½ šillingit, karistas kohtunik 5-šillingilise rahatrahviga või tegelikult 4-päevalise raske tööga. Tööd lahkumise loetakse mässuks. Kohtunik oma motiivides ütles: „Kui arvate, et võite terasetööstuses valgetele dikteerida oma nõudeid, siis eksite.“ Mustale maksetakse sama töö eest kõikjal madalamat palka kui valgele mehele. Sellane olukord valitseb nii Transvaalis kui ka Natalis. Kõigist raskusist hoolimata levib aga ametiühinguline liikumine viimasel ajal mustade hulgas suure kiirusega. Organiseerimisretki võetakse ette Johannesburgist ja Prätoriaast. Ametiühingute organisatooreid vangistatakse ja karistatakse mässule õhutamise eest. Kõigist surveabinõudest hoolimata ei suudeta lämmatada ideed ega suruda maha töölisklassi võitlust oma olemasolu eest. Sealseil ametiühinguil ei tule võidelda ainult puht-ametiühingulisel alal, vaid ka mustade üheõigusluse eest valgetega.

Neegersaadiku soov, oma maa üle jutustamist lõpetades, oli see, et need vähesed töisasjad tehtaks teatavaks avalikkusele ja esmaajoones teiste maade töölisele, ja käesolevate ridade kirjutaja arvab selle lühikese ülevaatega osaliseltki olevat täitnud lubatud ülesande.

Uusi palgaliikumisi Eestis.

Ametiühinguline organiseerimistö ja palgaolude korraldamine on jatkunud Eestis ka käesoleva aasta 3. veerandis endise püsivuse ja visadusega.

Teatavasti polnud mõni aasta tagasi Eestis peagu ühelgi ametiühingul kollektiivlepingut, ainult Tartu Rätsepatöölise Ametiühing moodustas erandi. Pika ja visa võitluse tulemusena õnnestus Tartu rätsepatel sõlmida kollektiivleping. Nüüd on aga Tartu Rätsepatöölise Ühing ütelnud üles 6. det.

1933. a. sõlmitud kollektiivlepingu ja tahab sõlmida uut lepingut, kusjuures peamiseks nõudeks on tööpalkade kõrgendus 25—30% võrra. On loota, et töölised suudavad ka seekord läbi suruda oma nõuded.

Tallinna leivategijate ja väljavedajate palgad olid seni ebahütlased ja madalad. Nüüd on ametiühingu juhatuse algatusel koostatud ettepanekud tööandjatele: 4-kg leiva küpsetamine 4 senti, 2-kg leib — 3 snt., 1-kg leib — 2 senti. Sepiku, saia ja peenleiva valmis-

tamisel tuleb maksa 2 snt. kg eest, leiva suurusest hoolimata. Tööandjad olid alul üksmeelselt palgakõrgenduse vastu, isegi ühistegelise ettevõtte „Oma“, kuid hiljem läbirääkimistel tuldi peaaegu kõigis töökodades tööliste nõudeile vastu, ainult mõnes üksiktöökohas on veel ½-sendiline hinnavahe tööliste nõuete ja maksetavate palkade vahel. Töölised esinesid läbirääkimisel tõsise hoiatusega töö katkestamiseks, kui ei saavutata kokkulepet. Samal ajal ühinesid ka väljavedajad leivategijate nõudega. Väljavedajate palgaks oli seni 1 kroon päevas pluss 4% läbimüügist. Tööliste nõue oli, et läbimüügi protsent tõstetaks 5-le. „Oma“ väljavedajad nõudsid väljamüügi protsendi tõstmist 2-lt 3-le. Väljavedajate nõudeile tuldi samuti vastu.

Esmaspäeval, 23. septembril, algasid Tal-

linna tiserid oma ametiühingu juhtimisel streiki. Tööliste nõudeks on kollektiivleping, kus on määratud kindlaks 8-tunniline tööpäev, tunnipalga alammääraks 40 senti, ületundide eest 50%. Kõigile töölisile tuleb anda palgaraamat ja töölisel kindlustada haiguse ja õnnetusjuhtumite vastu. Tööle võib võtta ainult puutööliste ametiühingu liikmeid. Tallinnas on umbes 300 mööblitiserit, kellest organiseeritud on 200. Streik algas üksmeelselt. Osa töökodades ühinesid streikijatega ka poleerijad ja sadulsepad.

Tallinna rätsepatöölised teevad eeltöid palgaolude korraldamiseks ja organiseerimistöö aktiveerimiseks.

Meremeeste konflikt on ikkagi veel läbirääkimiste järgus. 1. okt. pidid laevaomanikud andma lõpliku vastuse. Kõigi eelduste järgi saavad meremehed osaliselt rahuldatud.

Koolikooperatiivid on tarvilised.

Ärimehed nõuavad koolikooperatiivide kaotamist.

Laste koolitamine nõuab kulu kõigepealt vanemalt, aga ka riigilt. Seda kulu tuleb kanda — lapsed on rahva tulevik. Mida parema ettevalmistuse elule lapsed saavad, mida tervemalt ja vaimsalt arenenumalt nad astuvad eluvõitlusesse, seda parem.

Raske on laste koolitamine kehvel perekondadel, eriti kui lapsi on mitu. Et vanemate kohustusi kergendada ja laste koolitamist ka kehvemal hõlbustada, selleks on riigivõimu poolt käsitusele võetud mitmesugused koolija sotsiaalpoliitilised vahendid. Algkool on maksuvaba. Omavalitsused korraldavad kehvemate laste avitamist. Lapsi varustatakse riietega, mõnel pool võimaldatakse neile sooja toitu — piima, teed ja leiba. Muretsetakse neile ka, kes ise ei jõua osta, õppevahendeid. Vaestele perekondadele antakse lastekasvatamise toetust, kuigi väikest. Riigiteenijad ja -töölised saavad lastekasvatamiseks sellekohase seaduse alusel lasteabiraha. On tehtud mõndki, kuid veel palju tuleb teha selleks, et ka vaesed ja kehvad lapsed saaksid hariduse osaliseks.

Praegu on raamatu-aasta. Kõneldatakse, et raamat peab tungima rahva keskele. On ees tervishoiu kuusaastak, kus kahtlemata tuleb ka lapsele osutada enam tähelepanu kui harilikult.

Mis sünnib praegu? Ärimeeste poolt on hakatud Kaubandus-tööstuskoja juhtimisel ründama koolikooperatiive.

Koolikooperatiivid tegutsevad Eestis juba aastaid. Nad on varustanud koolilapsi raamatutega, vihkudega, sulgedega, pliatsitega — üldse õppevahenditega — odavamalt kui ärides nende hind on. Sellega on koolikooperatiivid teinud tänuväärt tööd. Ei ole riiklikult ja rahva huvide seisukohalt mingit alust koolilastest teha ärimeestele kasueset. On rahva, eriti aga koolilaste ja üldse kooli huvides, kui õppevahendid on odavamad. Lastevanemal ei ole kerge nende ostmine. See nõuab iga aasta igalt perekonnalt õige suuri summasid, kelle lapsed käivad koolis. Siin on iga kokkuhoid ja hinnaalandus õigustatud. Selleks ei ole mingit õiguslikku ja kõlbelist alust, et tingimata peaks valitsema säärane kord, kus ärimehed-vaheltkauplejad iga kooliraamatu ja vihu pealt tingimata peavad saama vahekasu. Just selle põhjendamatu vahekasu kaotamiseks on asutatudki kõikjal ühistegelised ettevõtted, kooperatiivid, just seda taotelebki ühistegelisest liikumisest see osa, mis on tarvitajate huvide teenistuses. Mida kultuursem, arukam ja arenenum rahvas, seda parem on tema keskel pind ühistegeliseks liikumiseks.

Koolikooperatiivide osa ühistegelises liikumises Eestis on sedavõrd küllalt tähtis, et seda üldiselt tuleb hinnata.

Liikumine, mida ärimehed võimsa Kaubandus-tööstuskoja eestvõttel üldse ühistegelise liikumise vastu, nüüd aga eriti koolikooperatiivide vastu, teevad, pole millegagi õigustatud ega põhjendatud. See sünnib vaid mõningate ärimeeste huvides, kelle isu tahetakse rahuldada koolilaste isegi juba napi leiuvakoti varal.

Nõudmine, et koolikooperatiivid kaotataks, on täiesti ebaõige, ega tohiks mingil tingimusel leida rahuldamist. Kui ühele vaekausile heidetakse väikesed ärimeeste kiidkonna isuhuvid ja teisele kehvade koolilaste õppevõimalused, siis — viimane vaekauss peaks küll olema raskem.

Koolikooperatiivid peavad oma tegevust jätkama ja laiendama.

L. J.

Kinnitusameti otsuseid.

4. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsuseid 21. septembrist 1935. a. Viljandis.

Koosoleku juhataja: jaoskonnakohtunik A. Kurik, liikmed: 4. jsk. tööinspektor A. Veidenbaum, tööliste esindajad: M. Somson (Sindist), N. Andersson (Pärnust), Th. Jürgenson (Viljandist), P. Paal (Viljandist), aset. prl. A. Jürgens (Põltsamaalt), tööandjate esindaja A. Teffer (Sindist).

Kinnitusameti 5. jaan. 1935. a. koosoleku otsused, millistele on esitatud edasikaebused, on ära toodud „Töö ja Tervis'es“ nr. 2 — 1935. a.

Punkt 1. all aruandja kandis ette kinnituskogu 10. juuni 1935. a. üldkoosoleku protokollis p. 5., milles seletati, et hobusemehed seletuses päritud juhul ei kuulu nimetatud tööst. töösead. määruste alla. Kinnituskogu seletus võetakse teadmiseks.

Punkt 2. ja 3. all saadeti R. Nurkliku ja Jaak Tõpsi kaebused edasi kinnituskogule.

Punkt 4. all määrati aastaks kindlaks lihttöölise keskm. päevapalk, haigemajalise arsttita su normid, natuuras antavate ainete ja korteri hind.

Hinnad otsustati määrata kindlaks samaselt, nagu need esitas kinnitusametile aruandja statistiliste andmete järgi, selle vahega, et Viljandi esindajate poolt tehti ettepanek või- ja piimahinna tõstmiseks ja Sindi esindaja poolt sukkade hinna tõstmiseks. Ettepanekud võeti vastu ja määratud kuuluvad avaldamisele „Riigi Teatajas“.

Punkt 5. all teatas aruandja, et Viljandi ühishaigekassa peakoosoleku otsused on maksvate seadustega kooskõlas ja võetakse teadmiseks.

Punkt 6. all kandis ette aruandja Viljandi ühishaigekassa revideerimise akti ja teatas, et akt on täiesti puhas, s. t. asjaajamine on korras. Revideerimise akt võeti teadmiseks.

Punkt 7. all vaadati läbi ja otsustati võtta vastu Viljandi ühishaigekassa 1934. a. aruanne. Puudusena aruandes märgib aruandja lahkiminekuid „R. T. nr. 12 — 1934. a. art. nr. 80 all väljakuulutatud juhiste passiivsete

arvete osas seda, et tegevuskapitalis ei ole näidatud võlgu, vaid need on kantud üleminevate summade arvele. Kuna aga enamasti kõikidel Eesti haigekassadel on aruannetes sama viga, ning sellaselt toimimist viimane tööinspektorite koosolek ei pidanud veaks, vaid asus pooldavale seisukohale, siis on astutud samme selle vea kõrvaldamiseks kas juhiste parandamise või edaspidiste aruannete koostamisega.

Varanduste tõus haigekassal oli aruande järgi Kr. 6712.00, kusjuures liikme- ja juuremaksud olid 1½% tööliste palkadelt.

Punkt 8. all vaadati läbi Pärnu ühishaigekassa liikmete-volinike kaebus sama haigekassa 5. mai 1935. a. peakoosoleku tühistamiseks, kuna kassale alluva Niidu saeveski volinikud teiskordselt (esmal valitud volinikud panid volitused maha) ei olevat valitud seadusepärast. Haigekassa seletustest ja põhikirjast selgub, et need ei nõua sellaseid asjaolusid, et teiskordsel valimisel peavad kandidaatide nimekirjad olema 2 nädalat käitises ülal jne. Kaebus otsustati jätta tagajärjeta.

Punkt 9. all võeti teadmiseks Pärnu ühishaigekassa volinike 5. mai 1935. a. peakoosoleku protokolli loeteldud otsused.

Punkt 10. all vaadati läbi Pärnu ühishaigekassa revideerimise akt, milles esinevad dokumentides mitmesugused puudused. Osa puudusi on käesolevani kõrvaldatud, kuid osa mitte. Kõrvaldamata puuduste kõrvaldamist otsustati viibimata nõuda.

Punkt 11. all võeti vastu Pärnu ühishaigekassa 1924. a. aruanne, milles esineb sama viga mis Viljandi ühishaigekassa aruandeski. Varanduste tõus 1934. a. aruandes Pärnu ühishaigekassal oli Kr. 1239,21.

Punkt 12. otsustati arutada koos p. 14.

Punkt 13. all otsustati anda luba Sindi ühishaigekassale kinnisvara soetamiseks Kr. 12.000.— suuruses. Kinnitamiseks esitatava plaani läbivaatamine pannakse koos haigekassa juhatajusega tööinspektorile.

Punkt 14. all vaadati läbi Sindi Ühishaigekassa volinike 3. veebr., 7. aprilli ja 16. juuni 1935. a. peakoosolekute protokollid. 7. apr. 1935. a. koosoleku protokollis juures kannab aruandja ette G. Martinsoni kaebuse temale haigusabiraha maksmata jätmise pärast. Nimelt olevat G. Martinson haiguse ajal liikunud väljas ning olnud kord täiesti jooanud, misparast teised kassaliikmed on tõstnud juhatuses kaebuse. G. Martinson ise toonitab aga, et temal ei olewat haiguslehel väljaskäimine ega olevat ka arsti poolt viinavõtmine keeldud. Kuna aga Riigikohtu otsusest Tallinna linna ettevõtete haigekassa asjas analoogilisel juhul nähtub, et kui haiguslehel väljaskäimise aja kohta puudub märkus, siis tuleb väljaskäimine pidada keelduks, siis otsustatakse tööst. töösead. § 319 põhjal jätta Georg Martinsoni kaebus tagajärjeta.

Punkt 15. all vaadati läbi Sindi Ühishaigekassa revideerimise akt, milles ilmneb rida puudusi. Otsustati nõuda nende puuduste kõrvaldamist viibimata.

Punkt 16. all otsustati võtta vastu Sindi Ühishaigekassa 1934. a. aruanne, milles rahaline osa näitab varanduste tõusu Kr. 8546,77 võrra.

Punkt 17. all võeti teadmiseks Põltsamaa Ühishaigekassa 31. märtsi 1935. a. peakoosoleku protokoll, mille juures juhitakse tähelepanu sellele, et haigekassa eelarve olgu vastu võetud enne tegevusaasta algust.

Punkt 18. all vaadati läbi Põltsamaa Ühishaigekassa revideerimise akt. Kuna akti järgi kassa asjaajamises esineb mitmesuguseid puudusi, siis otsustati nende kõrvaldamist nõuda viibimata.

Punkt 19. all võeti vastu Põltsamaa Ühishaigekassa 1934. a. aruanne, milles rahaline osa näitab varanduste langust Kr. 278,38. Haigekassa töötab 1½%-lise liikme- ja juurmaksuga.

Punkt 20. all vaadati läbi A.-S. Kreenbalti kirjukudumise osakonna tööliste palve sama käitise arvamiseks Pärnu Ühishaigekassa alt Sindi Ühishaigekassa alla. Põhjendati seda sellega, et Sindis olevat soodsamad ravija abirahanormid ja ka asjaajamine olevat käepärast.

Kuna aga senini ei ole pooldatud suuremate haigekassade lõhkumist ja üleminevise juhtudel, kui kassal normid muutuvad, samuti ei näe ka seadus ülemineku juhte ette, siis otsustati käesolevas asjas pöörduda Kinnituskogu poole seletuse saamiseks, kuidas tuleb talitada käesolevas asjas.

1. jsk. kinnitusameti koosolekult 10. aprillil 1935. a.

P. Rassi kaebus 1. jsk. tööinspektori korralduse peale 4. I 1935 temale kuuluvate laevade „Olivia“, „Björn“ ja „Borghild“ Eesti Tööliste Kinnitushaigekassa alla arvamise asjas.

Koosolekule on ilmunud kaebaja P. Rassi.

Aruandja kannab ette kaebuse ja paneb ette see jätta tagajärjeta, kuna laevameeskondade

Punkt 21. all arvati rida tööstuslikke piskaitisi Viljandi, Pärnu ja Põltsamaa Ühishaigekassade alla ning

punkt 22. all 4 kaitist Pärnu ja Viljandi Ühishaigekassa alt välja.

Punkt 23. all otsustati K. Kuninga edasi-kaebus jätta edasisaatmata, kuna kaebuse alus on punkt 22. all tema kaitise haigekassa alt väljaarvamiseaga ära langenud.

Punkt 24. all kandis aruandja ette ülevaate ringkonna haigekassade tegevusest 1935. a. I poolel.

I. Viljandi Ühishaigekassas varanduste tõus üldiselt Kr. 1879,07, sealhulgas tagavarakapitali tõus Kr. 742,12. Kassa töötab 1½% juures.

II. Pärnu Ühishaigekassas varanduse langus Kr. 4261,69. Tagavarakapital aasta alul Kr. 11.584,76 ja 1. juulil Kr. 5599,07, seega langus Kr. 5985,69, mis alla 50%.

Volinike peakoosolekul, 29. juunil 1935. a., otsustati vähendada haigete abiraha norme ⅔-lt ½-le ja sama volinike peakoosoleku otsuse järgi ambulatoorsed haiged ostavad arstirohud ja arved makstakse välja haigekassa laekast. Selle korralduse tagajärjel oli haigekassas raha 13. sept. 1935. a. Kr. 9797,27. Seega veel Kr. 1787,49 vähem kui oli aasta alul.

Liikmemaks 2%.

III. Sindi Ühishaigekassa varanduste langus Kr. 46,37,02. Tagavarakapital oli aasta alul Kr. 32.624.— ja 1. juulil Kr. 24.957,41, seega langus Kr. 7666,78. Praegu näitab tagavarakapital tõusu. Liikmemaks 2%.

IV. Põltsamaa Ühishaigekassa varanduse langus Kr. 486,39. Tagavarakapital aasta alul Kr. 2991,76 ja 1. juulil Kr. 3421,23, seega langus Kr. 570,43. Kuna aga Põltsamaa haigekassa esindaja ütles, et nad sihilikult viivad tagavarakapitali maha, et mitte uute ringkonna haigekassade loomisel neile varandust üle anda, siis kinnitusamet otsustas: võtta teadmiseks ettekanne haigekassade seisukorrast. Kui Põltsamaa Ühishaigekassa tagavarakapital näitab aga ikka langust, siis tõsta küsimus selle haigekassa liitmiseks teise ühishaigekassaga.

Punkt 25. all kinnitati kinnitusameti liikmete-tööliste esindajate tasud viidetud ööpäevade eest, määrati väljaspoolt Viljandit tulnuile sõjuratione ning samuti asjatundjale Sindi Ühishaigekassa kavandatava maja projekti läbivaatamise ja eelarve koostamise eest tasu.

dade kindlustamine õnnetusjuhtumite vastu TTS 4. peat. järgi on avalik-õiguslik kohustus, millest laeva haldaja ei saa vabaneda meeskonna kindlustamisega erakindlustusseltsides.

O t s u s: kaebus jätta tagajärjeta.

Otsustamisest ei võtnud osa tööinspektor.

A. Saarna kaebus 1. jsk. tööinspektori korralduse peale 4. 1. 1935 temale kuuluva laeva „Kodu“ Eesti Töölise Kinnitushisuse alla arvamise asjas.

Kaebajale O. Saarnale on kutse saadetud 3. apr. 1935. a.

Aruandja kannab ette kaebuse ettepanekuga see jätta tagajärjeta.

TTS § 372 p. 5 järgi kuulub kindlustamisele inimeste ja asjade vedu merel aurikulil ja mootorlaevadel, alates 75 br.-reg.-tn., purjekail, alates 100 br.-reg.-tn., ning praamidel ja lotjadel, alates 500 br.-reg.-tn. Purjekad

abimootoriga on sellest loetelust jäänud välja. Kuid võttes arvesse, et seadus alluvate laevade liigitamisel on lähtunud töö ohtlikkuse põhimõttest ja et abimootoriga purjekad tööohtlikkusest on võrdsed mootorlaevadele, tuleb abimootoriga purjeka kinnitushisuse alla arvamisel seaduse mõtte järgi arvestada mootorlaeva normi, s. o. 75 br.-reg.-tn., kuna „Kodu“ on 87,37 br.-reg.-tn., siis kuulub ta kinnitushisuses kindlustamisele. Eeltoodu põhjal tuleb kaebus jätta tagajärjeta.

Otsus: kaebus jätta tagajärjeta.

Otsustamisest ei võtnud osa tööinspektor.

Kinnitushisuse I osakonna otsuseid 9. märtsil 1935. a.

Arutades Paide ühishaigekassa kaebust II jsk. tööinspektori ringkonna kinnitushisuse otsusele 10. oktoobrist 1934. a. Järva maa-haigla ravimistakside asjus leidis:

kinnitushisuse otsusele on kinnitushisuse otsusele edasi kaevanud haigekassa esimees, asjaajaja. Kaebusele ei ole lisatud volitust,

millest oleks näha, et haigekassa juhatus oleks volitanud esimeest ja asjaajajat edasi kaebama.

Ülaltoodu põhjal kinnitushisuse I osakond otsustas

Paide ühishaigekassa kaebuse jätta sisuliselt läbi vaatamata.

Tööõigus.

— Kas streigiõiguse teostamiseks on tarviline eriseadus? Ühes ajalehes kirjutati, et streigiõigus vajab samuti eriseadusega elluviimist, nagu näiteks koosoleku-, trüki- jne. vabadused. Sellane seletus ei ole õige. Streigiõigus on Eestis pandud maksma põhi-seadusega. Streigi puhul korrariikumiste kohta on maksvad kriminaalseadustiku paragraafid. Eriseadus pole tarviline. Kuidas toimida streigi eel ja streigi ajal, seda käsitab senine kõigi maade töölise praktika; ka streigi üle kirjutatud raamatuist võib seda leida.

— Tööliskoja seadust Eestis on oodata juba lähemas tulevikus.

— Töölepingute seadus, millega asendatakse maksev seadus, on viimistelemisel.

— Tööandjad ja kollektiivlepingud. „Vaba Maa“ tõi teate, mille järgi tööandjad tahavad luua uut ühist organisatsiooni. Põhjuseks olevat streigid, kus nõutakse kollektiivlepingute sõlmimist. Kaubandus-tööstuskoda olevat küsimust kaalunud ja tunnistanud soovitatavaks tööandjate koondamise üldisesse organisatsiooni, vastukaaluks töövõtjate sellekohasele organisatsioonile. Tööandjate organisatsiooni põhijooned on võetud väljatöötamisele...

See „V. M.“ teade on väga iseloomulik praegusele ajale: tööandjail on kaubandus-tööstuskoda, vabrikantide ja igasugused teised ettevõtjate ühingud juba olemas. Nüüd tahetakse töölise palgaolude korraldamise

vastu võitlemiseks luua senistele lisaks veel üldine eriühing.

Töölise palgavõitlused olid tingitud väikestest palkadest. Elukallidus tõuseb, kuid palgad jäävad endiseks. Muidugi tuleb säärestel tingimustel kord silmapilk, kus töölised tunnevad, et senise tasuga edasi töötamine on võimatu ning asuvad ühiselt oma palgaolusid parandama. Kollektiivlepingute sõlmimine sünnib seaduse alusel. Rahvaesindus on tunnustanud kollektiivlepingud tarviliseks ning on annud selleks seaduse. Nüüd, kus on asutud selle seaduse elluviimisele, koonduvad tööandjad ta vastu võitlemiseks.

— Töölise ametiühingusse astumise õigus. Viimasel rahvusvahelisel töökonverentsil võeti vastu Jaapani töölise esindaja algatusel resolutsioon, milles nõutakse küsimuse kaalumist, kas ei saa ühe järgmise konverentsi päevakorda võtta töölise ametiühingusse astumise õiguse küsimust. Rahvusvaheliselt tuleb kõrvaldada tööandjail võimalused töölise vallandada või teisiti taga kiusata, kui need on ametiühingu liikmed.

Säärane rahvusvaheline korraldus on hädavaajaline. Ka Eestis on sagedad juhud, kus töölise seepärast vallandatakse, et need kuuluvad ametiühingusse. Seda tehakse ka töölisevanematega. Praegu pole neil töölisel tarvilist kaitset.

— Riikliku propaganda talitusele on muu-seas tehtud ülesandeks ühtlustada ja korraldada töövõtjaskonna ning tööandjaskonna organiseerimist sotsiaalseks ühistööks.

Töökaitse.

— **Äriteenijail puudub Eestis praegu töökaitse seadus**, mis korraldaks töö- ja puhkeaega ning muid töötingimusi. Linna sundmäärused on puudulised. Äriteenijail tuleb sageli töötada 1½ ja isegi enam tundi päevas. Puudub pühapäevarahu.

Et algatada puhkeaja-küsimust, on äriteenijate kutseorganisatsioonide liit pöördunud märgukirjaga riigivanema, piiskopi ja mitropoliidi poole.

— **Õpilaste vabritseerimine** tekstiiltööstuses. Viimasel käitisvanemate koosolekul kõneldi, et ühes tekstiilvabrikus võetakse juure õpilasi, makstes neile 75 senti päevas, kusjuures õppeaeg on 2 nädalat.

Nähtavasti tahetakse seega soetada senisest veel odavamast tööjõudu.

Kutseühinguil ja töölisvanemail tuleks valvata seejärel, et õpilaste pidamise juures täidetakse kõik töökaitse seaduse nõudmised.

Tekstiiltööstuses ei tohi alaealisil kuni 16 eluaastani tööpäev üle kuue tunni kesta. Peale selle on õpilaste kohta töökaitse seaduses rida teisi nõudmisi, mida tuleb täita.

— **Noorte töö ja töökaitse.** Rahva keskel tehakse sageli oletusi, nagu takistaksid töö-

kaitse seadused noorte rakendamist töösse. Sellane seisukoht pole õige. Vastavad töökaitse seadused on antud just noorte tööliste huvides, nad korraldavad noortegi tööd ja annavad neile kaitset. Nad ei pidurda kuidagi noorte tööd, ega tekita tööpuudust, vaid mõjuvad otse vastupidi — noorte töövõimalusi suurendades.

— **48-tunniline töönädal** Ungaris on seadusega maksuma pandud.

— **8-tunniline tööpäev** Belgia äriettevõtetes. Tänavu pandi Belgias ka suur- ja keskäriettevõtetes seadusega maksuma 8-tunniline tööpäev ja 48-tunniline töönädal.

— **Töötasu korraldamist** Soome tööstusettevõtetes, kus palgad on madalad, nõuab parlament, oodates selleks valitsuselt seaduseelnõu.

— **Nädala puhkepäeva peetakse** pagariettevõtetes Prantsusmaal. 38 departemangus on pühapäeval poed suletud.

— **8-tunnilise tööpäeva seadus** võeti Kanadas senati poolt vastu.

— **Nädala puhkepäeva seadus** võeti Türgimaal vastu. Nädala puhkeaeg ei või kesta alla 35 tunni.

Sotsiaalkindlustus.

— **Lew Winter**, silmapaistvaim tšehoslovakkia sotsiaalpoliitik, suri 29. aug. 59. eluaastas. Ta oli esimeseks hoolekandeministriks. Parlamendi liikmena võitles ta töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste eest ja sel võitlusel oli tulemusi. Tema nimega on seoses terve rida töökaitse seadusi, aga suuremaks tööks oli temal uus laiaulatuselise sotsiaalkindlustuse seadus, mis anti 1924. a. Viimasel ajal, kuni surmani, võitles ta 40-tunnilise töönädala eest. Lew Winter kuulus sotsialistide hulka. Tema kui kogenud ja asjatundliku jõu surm on töölistkonnale suureks kaotuseks.

— **Rahvusvahelise arstide kutseühingu tegevusest** kõneldes tõi dr. Lepasson Eesti Arstide Seltside Liidu peakoosolekul ülevaate ka välismaa arstikondade kohta seoses haiguskindlustuse alaga, alates Saksamaaga (vaata „Eesti Arst“ nr. 9, 1935). Oma kokkuvõtet lõpetades tegi dr. Lepasson oletuse: „Esitatud kokkuvõtlikud ülevaated riigist, kus viimasel ajal on leidnud aset mingid muudatused arstikonna vahetkordade alal, näitavad, kui palju tuleb riigivalitsusel ja arstikonnal teha tege-

mist haigekassade saneerimisega, kui viimased on rajatud ebatervele alusele.“

Tegelikult ei ole aga neis fašismiriikides, kus need „muudatused“ viimasel ajal on leidnud aset, haigekassasid saneeritud, vaid sotsiaalkindlustust piiratud. Need uued muudatused on just olnudki ebaterved, nagu nende vildak alus ja lähtekohtiki. Need muudatused ei ole Saksamaal ega teistes reaktsiooniriikides tulnud kasuks ei arstikonnale ega rahvatervishoiule. Neid ülistada, propageerida ja eskujulks seada on täiesti alusetu.

— **Ravimisel ei aita mitte ainult rohi, vaid ka dieet.** Näiteks kõhu- ja soolte haigusi ei saa ravida ilma teatud toitlusrežiimiga. Seepärast käsitleb N. Vene sotsiaalkindlustuse seadus ühes muu abistamisega ka haigete toitmist ravi otstarbel. Selleks on tänavu määratud 110 miljonit rubla.

— **Aruannete vorm** ei tee mitte ainult Eestis haigekassadele muret. Ka N. Venes ei ole suudetud leida otstarbekohast aruande vormi, vaid kõneldakse selle puudustest.

Tööpuudus.

Intelligent tööjõudude küsimusest.

Käesoleval aastal peeti Kopenhaagenis selle küsimuse käsitlemiseks eriline rahvusvaheline konverents mitmesuguste üliõpilasorganisatsioonide vahel. Selgus, et viimase 25 a. jooksul on Euroopas üliõpilaste arv suurenenud 2-kordseks. Üle kahe korra on suurenenud üliõpilaste arv Hollandis ja Norras, kuna Rootsis, Daanis, Saksamaal, Prantsusmaal ja Itaalias on üliõpilaste arv suurenenud veidi vähem kui 2 korda. Nõudmine haritud tööjõu järele pole aga kasvanud vastaval määral. Mitmesugused kõrgemad kutsekoolid ei jõua ka kõiki soovijaid võtta vastu, ning siis ollakse sunnitud minema ülikooli, ilma et kõigil olekski tahtmist ning huvi teaduslikuks tööks. Suurenev konkurents töökohtade pärast ja diplomide nõudmine aitab muidugi ülikooliastumiseks kaasa.

Selle probleemi lahendamiseks tehti terve rida ettepanekuid, milledes rõhutati vajadust, et haritud tööjõudude mahutamist praeguses kultuurimaailmas terves reas tegevusharudes peaks suurendatama ja kõiki võimalusi põhja-

likult järele uurima. Spetsialiseerumine ja kutseõppimine peaks algama juba keskkoolis võrdlemisi varemalt kui praegu.

Sisseastumiseksamitel oli väga palju vastaseid. Selle asemel peeti soovitavaks korraldada paariaastase töö järele ülikoolis n-n. proovieksamid, et praakida välja ülikooli tööks võimetuid. Kõneldi nõuete suurendamisest ja õppeaja pikendamisest, kuna erilise üliõpilasmaksu sisseseadmine mõisteti hukka.

Üldiselt aga arvati, et „hüdaht“ pole sugugi nii suur, sest Skandinaavias saavat kõigest 0,5% rahvast kõrgema hariduse ning teistes maades olevat see protsent veelgi madalam. Isegi 2—3% ülikooli haridusega isikud ei moodustavat enesest veel hüdahtu praeguses ühiskonnas.

— Tööpuuduse vastu kindlustamiseks anti Belgias 5. juunil 1935. a. uued määrused.

— Rootsis on tööpuuduse vastu võitlemisel olnud viimaseil aastail tagajärgi. Võrreldes 1929. aastaga on tööle paigutatud umbes 200 tuhat töölist enam.

Tervishoid.

— Normaalseks inimese pikkuseks peavad antropoloogid mitmesugustel rahvastel 125—199 sm. Kõrge kasv on 170 ja enam, keskmisest kõrgem 170—165, keskmine 165, alla keskmise 165—160, madalkasv alla 160 sm. Naistel keskmiselt 11—12 sm vähem kui meestel.

Eestlased kuuluvad pikakasvuga rahvaste hulka.

— Keskmine iga M. Smithi järgi on:

	Surijail	Elavail
Preis	31,1	27,5
Daanis	40,5	27,8
Rootsis	40,6	27,6
Inglismaal	36,9	25,3
Hollandis	34,7	27,7
Belgias	38,3	28,6
Prantsusmaal	40,3	31,1

— Inimese iga jaotatakse järgmiselt: kuni 1 aastani väeti, imikuiga, 1—3 aastani varane lapseiga, 3—8 aastani eelkooliiga, 8—16 aastani kooliiga, 16—20 aastani pooltööiga, 20—60 aastani tööiga, 60—70 aastani vanadus, üle 70 a. kõrge (sügav) vanadus.

— Enam tähelepanu haigustest hoidumisele soovitab tervishoiu kuusaastakul pöörda „Uus Sõna“. Selleks on tarviline nõuanne, aga ka võimlemine. Praegu pole tarvilisi võimalaid ega spordihoonet. Leht leiab, et ametnike ja tööliste kehaline tervishoid on seisnud täiesti söödis.

— Sarlakid ja difteriit ähvardavad tänava sügisel levida. Omavalitsuste kohuseks on juba varakult selle vastu abinõusid käsitusse võtta. Lastevanemad ärgu jätku nakkushaiguste ärahoidmiseks tarvilisi juhtnõure täitmata. Lapse haigestumisel kutsetagu kohe arst.

Kuna eriti just koolides kantakse nakkushaigusi laiali, siis õpetajad peaksid hoolsasti jälgima laste tervist, et varakult haiguse levimist piirata.

— Iuravi kahjulikkusest kirjutab „Tervises“ nr. 8, 1935 dr. A. Pooman, lõpetades järgmiselt:

„Meil Eestis võib märgata, et viimasel ajal harrastatakse kulmude, ripsmete või juuste värvimist üldse vähem kui aastaid tagasi, milline nähe täiesti on tervitatav, kui mõelda, milline oht selles võib varitseda inimest.“

— Puuvilja söömise järel veejoomine võib tekitada soolteummistust. Sellest kirjutab V. S. „Tervises“ nr. 8, 1935. Samas lehes tuuakse rida retsepte kõhnuse ravimiseks.

— Kuidas kasvatada last — selle kohta avaldas eradots. dr. med. K. Lellep tänava „Tervise“ mitmest numbrist läbikäiva väga huvitava kirjutuse, mille lugemist lastevanematele soovitame.

— Röntgeniga südame tegevuse jälgimine. Noor arst Marie Ukolova on Sverdlovski eks-

perimentaalmetsitsiini instituudis avastanud viisi, kuidas röntgeni abil vaadelda südame tegevust. Seni polnud võimalik näha, mis sünnib elusas südames. Röntgeni kiired, läbitades südame, jätsid ekraanile vaid moonutatud varju ja seegi kadus kiiresti. Nüüd võib ekraanil selgesti näha südame tegevust.

— **Surmast äratamine.** Nõuk. Vene arst dr. Brühonenko demonstreeris füsioloogide rahvusvahelise kongressi liikmeile oma katseid kunstliku vereringvoolu ja elluäratamise alal. Ta on selleks otstarbeks konstrueerinud aparaadi — autoshektori.

Dr. Brühonenko surmas narkoosi all oleva koera ja laskis talt kõik vere välja. Surnud koerale valas ta siis autoshektori abil vere tagasi vereringvoolusüsteemi. Algas kunstlik vere ringvool. Viie minuti pärast hakkas koera süda uuesti töötama, siis hakkas koer nõrgalt hingama, silmalaud reageerisid valgusele.

Koer, kes 10 minutit oli surnud, ärkas uuesti ellu.

Dr. B. ütleb, et surmal on kaks faasi: mittelõplik ja lõplik, mis tuleb selle järele, kui organismi koed hakkavad lagunema. Enne lagunemist võib organismi uuesti ellu äratada. Selle kahe faasi vahe kestab 35—40 minutit.

— **Koolerasse suri Euroopa-Venemaal** 1831. a. — 197.069, 1848. a. — 690.150, 1855. a. — 131.327, 1871. a. — 124.831 ja 1892. a. — 160.334 inimest. Neil aastail mõllas koolerataud.

— **Rahvuslik hullustus.** „Päevaleht“ kirjutab: Tšehhi lehed teatavad senikuulmata juhtumisest rahvusvahelises kohtuprotsessis.

Mõne aja eest asus Aussigi Saksa tütarlaps Meisenist ja sõlmis sidemeid Tšehhoslovakkia juudiga. Nädalat kaks tagasi sõitis tütarlaps Meissenisse, et külastada oma vanemaid. Saabumise päeval ta vangistati, kusjuures esitati süüdistus „rassi reostamises“, sest Meissenis saadud teatel ta kavatsevat abielluda juudiga.

Tütarlapsele hakati käima peale, et ta loobuks oma kavatsusest ega sõidaks enam tagasi Aussigi. Pealekäimised ei aidanud. Siis viidi tütarlaps Dresdeni haiglasse ja teatati, et ta steriliseeritakse, et vältida järeltulijate saamist juudilt. Öösi õnnestus tütarlapsel põgeneda ja pääseda Aussigi, oma peigmehe juure.

Nüüd on Tšehhoslovakkia valitsus saanud Saksa võimudelt ametliku nõudmise Saksa alama väljaandmiseks, kes on rikkunud Saksa seaduse ettekirjutust rassi puhtuse hoidmise kohta ning on põgenenud välismaale.

Loomulik, et väljaandmisest ei saa olla juttugi.

See „Pvl.“ poolt toodud sõnum näitab, misuguse rahvusliku hullustuseni tänapäeval jõutakse. Ässitatakse rahvusi üksteise vastu, ülistatakse oma rahvust, teisi mõnitades ja alandades. Isegi abiellumine teisest rahvusest isikuga loetakse kuritööks.

Tegelikult ei ole aga mingit puhast Aaria tõugu olemas. Saksa rahva tõug on segatud sõdades, rahvaste vahelises läbikäimises jne., nagu teisedki tõud.

— **Sõda ja sündivus.** Kuidas sõda mõjutab sündivust, näeme järgnevalt:

Sõjad:

	Sündivuse vähenemine	Sündivuse suurenemine pärast sõda
	Protsentides	
Prantsuse-Preisi sõda (1871)		
Prantsusmaal	13	2
Preisimaal	9	7
Vene-Türgi sõda (1877—1878)		
Venemaal	4	4
Vene-Jaapani sõda (1904—05)	3	6
Krimmi sõda (1854—56)	10	—
Maailmasõda (1914—1918)		
Rumeenia	67	—
Ungari	60	—
Saksamaa	49	—
Prantsusmaa	48	12
Belgia	48	—
Itaalia	43	—
Inglismaa	25	6
Venemaal	46	—

Haigekassade tegevusest.

— **Rakvere ühishaigekassa uue maja pildi** tõi „Uus Eesti“, kirjutades muuseas:

„Rakvere ühishaigekassa alla kuuluvad linna ja ümbruskonna töölised, kokku 1000 inimest. Kauaaegse tööga on Rakvere haigekassa liikmed nagu kokku kasvanud ja puuduvad mujal nii tavalised omavahelised hõõrumised. See ongi alus, millel haigekassa suutis viia läbi oma maja ehituse.

Rakvere ühishaigekassa on esimene oma suguste seas Eestis, kes suutis ehitada endale maja.“

— **Üliõpilaskonna haigekassale uus põhikirj.** Üliõpilaskonna haigekassa põhikirj, milline omal ajal ülikooli poolt tagasi saadeti, kuna põhikirja määrused haigekassa sundusliku liikmemaksu asjus ei olnud ülikooli põhi-

kirjaga kooskõlas, on nüüd uuesti kaalumisel. Eilsele üliõpilaskonna juhatuse koosolekule esitati põhikiri muudetud kujul. Uues redaktsioon on arvatavasti haigekassa põhikiri üllikoolile vastuvõetav ja kinnitav.

Oluliseks muudatuseks on uuendatud põhikirjas see, et üliõpilaskonna haigekassat tahtakse nüüd korraldada vabatahtlikkuse alusel ja haigekassa ei võta enam enda ülesandeks kõikide üliõpilaste kohustavat toetamist, vaid peamiselt vahetalituse hinnaalanduse ja soodustuste hankimise näol ravimiseks.

„Postimees“.

— **Haigekassa valimised.** Port-Kunda tsemendivabriku juures asuva haigekassa volinike valimised, tööliste haiguste vastu kindlustamise seaduse § 343 põhjal, toimusid teisipäeval, 10. sept. ja kesknädalal, 11. sept. s. a. Selleks oli vabriku teenijaskond vastavalt oma aladele jaotatud 9 jaoskonda ning iga jaoskond valis enda hulgast vastava arvu kandidaate. Volinike üldarv on 30. Neist moodustatakse 5-liikmeline juhatuse ja revisjonikomisjon.

„Virumaa Teataja“.

Rakvere haigekassa uus maja valmis.

Käesoleval nädalal võeti Rakvere haigekassa poolt ettevõtjalt vastu uus maja. Ehitustöödega jääd i täiesti rahule. Uue majaga Vabadusplatsi ääres rikkastus Rakvere uue nägusa ehitusega ning haigekassa vabaneb seni teravalt tunda annud ruumipuudusest. Maja on ehitatud moodsas stiilis, ning läks kogusummas maksma 40.000 krooni. Maja alumisele korrale mahutatakse haigekassa büroo, tööinspektsioon ja hammasteravi kabinet, kuna ülemistel kordadel on ametnike eluruumid.

„Uus Sõna“.

Kärdla haigekassa maja valmib.

Kärdla haigekassa uue hoone väline ehitus jõuab mõne nädala pärast lõpule. Varsti on teise korra seinad üles raiutud, nii et sarikate-liikudeni jääb vähe aega.

Haigekassa majaga saab Kärdla alev juure teise suurema ja moodsama maja. Esimeseks suuremaks majaks on Kärdla keskkoolimaja.

„Lääne Elu“.

Rakvere Ühishaigekassa eeskujuks teistele.

Suurem koosviibimine uue maja valmimise puhul. Hea tunnistus töölistkonna võimetest oma ettevõtete juhtimisel.

Rakvere Ühishaigekassa maja Rakveres, Vabaduse tn. nr. 10, on nüüd peaaegu lõplikult valmis, kuna teha on vaid mõningaid vähemaid korrastustöid keldrikorral asuvais kõrvalruumides.

Uus hoone, mis on valmistatud arhitekt Okloni plaani järgi, on väliselt nägus ja aitab suurel määral kaasa Rakvere praeguse kaunis kehva ehitusliku üldilme paranemisele. Maja on kõigiti moodne, varustatud keskkütte ja veevärgiga, mis asuvad keldrikorral, ning kanalatsiooniga. Keskkütte katel võimaldab juba 20 minutit pärast tule tegemist saata sooja vett radiaatoritesse. Keldrikorral on ka mahukas gaasikaitsekamber, peale selle mitmed vajalised kõrvalruumid, nagu kuurid, pesuköögid jne. Maja esimesel korrall leiduvad korrallikud ametiruumid haigekassale ühes kaunis ruumika saaliga koosolekute pidamiseks, ruumid tööinspektori kõnetundideks, samuti võib seal sisse seada ka vastuvõturuumi arstidele jne. Teisel korrall on kolm 3-toalist nägusat korterit, mis on varustatud vannitubadega. Maksma on läinud hoone 39.000 krooni. Tööinspektor Vuhti arvestuse järgi kandvat majasse mahutatud kapital 3½%, peale selle umbes 1% amortisatsiooni, nii on kapitali paigutus kõigiti otstarbekohane. Ka võivat vajaduse korrall ehitada majale peale veel 3. ja isegi 4. korra, kuna müürid olevat selleks küllalt tugevad. Siis tõuseks maja tasuvus veel tunduvalt.

Maja valmissaamise puhul korraldati laupäeva õhtul seal suurem koosviibimine, millest võtsid osa peale haigekassa oma juhtivate tegelaste ka har.-sotsiaalministeeriumi hoolekande- ja töökaitseameti direktor Sonin, end. minister L. Johanson, 3. rajooni tööinspektor Vuht, Eesti töölisühingute keskkliidu esimees Michelson, kohalik arstikond ja maa-apteegi personaal ning paljud teiste haigekassade tegelased, mõned isegi õige kaugelt, nagu Sindist jne.

Pärast Rakvere ühishaigekassa esimehe Kressa avasõnu võtsid tervituseks sõna dir. Sonin, tööinsp. Vuht, töölisüh. keskkliidu esimees Michelson, L. Johanson ja paljud haigekassade esindajad. Rakvere linna- ja linnavalitsuse tervitused andis edasi linnaarst dr. Sild. Kõigis tervitustes hinnati kõrgelt Rakvere ühishaigekassat, milline, tänu oma tublidele juhtidele, on peaaegu sajaprotsendiliselt täitnud oma kohustused liikmete vastu, kuid siiski osanud koguda märkimisväärseid tagavarasummasid, milliste paigutamine kinnisvarasse maja näol on kõigiti otstarbekohane. Rakvere ühishaigekassa on nii saanud eeskujuks teistele säärasele asutustele ja annud suurepärase tõenduse ka sellest, et töölistkond on võimeline oma ühissettevõtteid edukalt juhtima. Mitte vähe kiitust langes osaks ka haigekassa ametkonnale eesotsas asjaajaja Luksepaga, kelle teened pole väikesed kassa eduka tegevuse ja oma maja soetamise juures.

Meeleolurikas koosviibimine kestis varahommikuni, kuna külaliste tuju eest hoolitses peale pererahva lahkuse ka hea orkester Tallinna töölistmuusika ühingust.

„Virumaa Teataja“.

Balti Puuvillavabriku haigekassa.

Balti Puuvillavabriku haigekassal oli 1934. aastal tulused: liikmemaksu meestelt 6152 kr. 54 s., naistelt 7827 kr. 89 s., ettevõtte juuremaksu 13.980 kr. 43 s., hoiuprotsente 576 kr. 63 senti.

Tagavarakapitalist tuli võtta 749 kr. 85 s. Toetusrahadeks kulutati: kassaliikmeile — meestele 3968 kr. 93 s., naistele 6807 kr. 35 s. Sünnitusabirahadeks 339 kr. 74 k., matuserahaks meestele 214 kr. 50 s., naistele 242 kr. 40 s., kokku 11.572 kr. 92 s.

Perekondade toetamiseks kulutati: matuserahaks 274 kr. 65 s., ravimiseks 9819 kr. 08 senti.

Valitsemiskulused oli 5225 kr. 39 senti.

Tagavarakapitali kanti eelmise aasta ülejääk 1442 kr. 88 s. ja 1934. a. eest 1398 kr. 04 senti.

Tegevuskapitali oli 31. dets. 1934. aastal 18.246 kr. 93 s. Kassaliikmete ravimist korraldab ettevõtte.

Volinikke on 36, juhatusliikmeid 5. Kassa teenistuses on 4 isikut, neist 2 kantseleis. Pealeselle 1 arst, 2 velskerit ja 1 halastajaõde.

Haigusabiraha makseti $\frac{3}{4}$ palga suuruses, sanatooriumis $\frac{1}{2}$ palka, sünnitamise korral kodus terve ja haiglas $\frac{3}{4}$.

Surma korral makseti 30-kordne päevapalk.

Perekonnaliikmed said sünnituse korral 27 kr., matuseraha 15 päevapalga suuruses.

Aasta jooksul peeti 2 peakoosolekut ja 99 juhatuse koosolekut.

Lapsi kassaliikmeil sündis 4, perekonnaliikmeil 8. Perekonnaliikmeid raviti haiglas

60, kokku 889 päeva, sanatooriumis 7, kokku 321 päeva. Haiglas oli sünnitusi 5, kokku 43 päeva.

Perekonnaliikmeile tehti keemilis-bakterioloogilisi analüüse 70, läbivalgustusi 25, pildistusi 3.

Eiriravi kasutas 60 isikut, arstimisabinõusid 40.

Kassal oli leping 15 arstiga, 6 hambaarstiga, 1 ämmaemandaga, 2 velskeriga, 1 masseerijaga, 4 haiglaga, 2 laboratooriumiga ja 3 apteegiga.

Perekonnaliikmete visiitide arv: arsti juures 1100, haige juures kodus 364, ambulatooriumis 970; retsepte 3865, väljatõmmatud hambaid 161, plommitud 314.

Haigustest oli kõige enam seedimiselundkonna haigusi, neist ussijatkupõletikke 33 juulil 1912 päeva. Rohkesti oli ka kuse- ja suguelundkonna haigusi, siis nakkus- ja parasiitarseid haigusi, reumaatilisi, toitumise, sise-sekretsiooni j. t. üldisi haigusi.

Käitis töötas aasta läbi kõigil tööpäeval.

Haigekassal oli liikmeid aasta alul 1085, lõpul 1220.

On rohkesti tulnud registreerida perekonnaliikmeteks lapsi, kelle emad on kassaliikmed, isad aga elavad lahus ega toida perekonda.

— Narva Kalevivabriku haigekassa suvekolooniad kasutasid maksuta 50 töölist 729 päeva ja 25 perekonnaliiget 376 päeva, kokku 1105 päeva, mis läks maksma 1544 kr. 66 s.

Peale selle oli kolooniais maksulisi 33 inimest 183 päeva ja 3 teenijat 216 päeva.

Toitmine läks maksma 1504 päeva eest 911 kr. 55 senti.

Majanduslikke kulused oli 939 kr. 04 senti.

Stokholmi sotsiaaloludest.

Stokholmis on kõik nii puhas ja soliidne — majad, tänavad, inimesed. Et aga ka seal ei jookse just piima ja mett, seda tõsiasi võis märgata tänavanurgil asuvaist töötuist, kes müüvad igatliiki pisiasju. Kui meil kerjus istub kusagil kõrvalise tänava nurgal ja püüab igapidi hoida eemale politseinike silmist, siis Stokholmis astub su juure viisakalt riietatud mees ja pakub sulle saapapaelu. Rootslane ei pane seda pahaks. Ta annab mehele raha, aga saapapaelad jätab võtmata. Ja nii kerjus kui andja kergitavad seepeale kaabusid, üteldes vastavad sõnad, mis meenutavad jällenägemist.

Mees seisab tänavanurgal ja vaatleb möödasõitvaid autosid. Keegi autojuht möödasõites arvab, et võõras tahab autot ja pidurdab täie käigu pealt. Jällegi sünnib vastastikune

kübarate tõstmine ja mõlemad jätkavad rahulolles oma endist tegevust.

Ainukesed, kes toovad sellesse veidi ebakõla, on natsid. Neil ilmub isegi oma häälekandja — „Nacional-Socialist“. Seda aga suurt ei loeta ja üldse rahulik rootslane imestab, mida too ajaleht küll ilmast-ilmä rüaskab ja süüdistab.

Kui tahetakse luua ettekujutus korraldatud elust ja igapidi rahvale vastutulelikkusest, siis võib selleks tuua Rootsit. On kadunud nõgi ja tahm, millega näiteks meil, Tallinnas, veel küllalt õhku mürgitatakse. Igal pool on elekter. Raudteerongid liiguvad elektri jõul, arendades 109 kilomeetrit tunnis. Demokraatiseerimise mõttes on ka 3. klassi vagunid pehme istekohaga ja peaaegu enamik reisijaid tarvitab 3. klassi vaguneid. Trammidel on

küljes postkastid, kuhu võib iga kodanik viisata oma posti. Linna äärtes asuvad suured haiglad, mis on ümbritsetud pargivööga.

Mis puutub linna, siis võib märkida, et igal pool keeb uute majade juureehitus. Pole ka ime, — Stokholm kasvab alatasa elanike arvult. Seepärast on ka korterid kallid ja võrreldes meiega on rootslase korterikulu protsent hulga kõrgem meie omast. Seda teeb aga tasa tööliste palk, mis on meist kaugelt ees.

Hindade suhtes võiks mainida Eestiga võrreldes tugevat elukallidust. Aga tekstiil- ja

nahakaubad on võrdlemisi soodsad. Juues hommikul kohvi koos saia ja munaga, tuleb maksa 70 ööri. Tramm maksab üks ots 15 ööri. Eestlasele siiski tundub elu liig kallis, kuigi hotellides võib saada korraliku toa 2—5 krooniga. Tallinna ja Stokholmi hotelli- numbri üürid on peaaegu samad.

Rootsi sõitjal tuleb varustada end juba Eestis rootsi rahaga. Vastasel korral satub ta raskustesse, kuna pangad ei noteeri eesti raha. Ja müües tuleb temal anda eesti raha hulga vähema kursiga välja kui seda näiteks noteerib Tallinn. A. Och.

EHL teateid.

Haiguskindlustuse ümberkorraldamist kaaludes, leidis EHL juhatus, et praegune seadus küllalt võimaldab haiguskindlustuse ulatuse laiendamist kõigile tööstuslikele, kaubanduslikele jne. ettevõttele, aga ka majateenijatele, kui muuta vastavat paragraafi.

Sotsiaalkindlustuse ja töökaitse üle kõneles EHL sekretär L. Johanson pühapäeval, 15 septembril, kell 10 homm., Balti Puuvillavabriku haigekassa ruumes ja pühapäeval, 22. sept., kell 11 homm., Pärnu rahvamajas. Loengud korraldati haigekassade poolt.

Ravimite hindade asjus.

Eesti Haigekassade Liidu märgukirjale 8. jaanuarist s. a. ravimite hindade alandamise asjus teatas haridus- ja sotsiaalministeerium vastuseks järgmist.

Ravimite hinnakirja muutmise tõttu 1933. aasta lõpul, milline muutmine osutus paratamatuks, kuna ravimite hinnad olid reguleerimata 1930. a. saadik, muutusid ravimid retseptuuris vabamüügi-apteekides keskmiselt 13,6% kallimaks, ja keskmiseks retsepti järgi väljaantud ravimi hinnaks oli 1934. a. 126,3 senti (1933. a. — 111,1 senti). See üldkeskmine sisaldab ka patentravimite hindu, mida arstide poolt sageli ordineeritakse. Kui patentravimid jätta kõrvale, siis selgub, et keskmine retsepti järgi valmistatud ravimi hind on isegi alla 1 krooni, nagu näit. Narva ühise haigekassa vabamüügi-apteegi keskmine retsepti hind 1934. a. kr. — 69, kus kallite patentravimite osatähtsus on väga väike. Samuti on see ka paljudes maa-apteekides, kus patentravimite läbikäik on väike.

1934. a. lõpul võeti ravimite hinnakiri tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse poolt uuesti reguleerimisele ja pandi maksma muudatus, millega mitme enamtarvitatava ravimi hinnad alanesid, mõned üsna tunduvalt (näit. santoniin umbes 3 korda). Alandatud on ka protsendimäär, mille apteegid võivad lisada patentravimite sisseostuhinnale väljamüügi-hinna arvutamisel, ja uus patentravimite hinnakiri on praegu koostamisel. Tollimäärade alandamise tõttu on mõnede enamtarvitatavate patentravimite hinnad tunduvalt alanenud. Insuliini hind on tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse kaasabil 1934. a. jooksul langenud ligi kahe kolmandiku võrra. Praegu on pooleli läbirääkimised Riikliku Seeruminstituudiga difteeriaseerumi hinna alandamise kohta.

Liidu kirjas mainitud ravimite toll, välja arvatud patentravimite toll, ei ole nimetamisväärne, võrreldes ravimite omahinnaga. Apteegi töötaks meil on madalaimaid Euroopa riikides. Eestis on ravimite hinnad odavamad kui üheski teises naaberriigis, odavamad isegi kui Saksamaal, kust seni meile ravimeid peamiselt sisse on toodud. Et ravimite hinnad siiski võivad näida relatiivselt kõrgeina, on olnud vaesemate kodanike madalast ostujõust.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus on võimaluse piires kõik teinud ravimite hindade alandamiseks. Sealjuures peab märkima, et ravimite hindade alandamisel ei saa teatud piiri ületada, kuna see võib viia ebasoovitavate tulemusteni ravimite kvaliteedi mõttes.

Haridus- ja sotsiaalministri eest (allkiri Mõttus).

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse direktori eest (allkiri Joh. Mälton).

Tellige „Töö ja Tervist“!

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA
ILMUB KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:

Aastas	100 senti
6 kuu peale	55 „
Üksiknumber	10 „
Välismaale aastas	150 „

Kuulutuste hind:

1 lhk.	Kr. 20.—
1/2 „	10.—
1/4 „	6.—
1/8 „	3.—

Teksti ees 50% kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Lai tän. nr. 38, krt. 4. Telefon 448-35.

„TÖÖ JA TERVISE“

varematest aastakäikudest on veeli saada:

1925. a. — brošeeritud	Hind 80 senti
1926. a. — brošeeritud	1.— „
1927. a. — brošeeritud	1.— „
1928. a. — brošeeritud	1.— „
1929. a. — brošeeritud	1.— „
1930. a. — brošeeritud	1.— „
1931. a. — brošeeritud	1.— „
1932. a. — brošeeritud	1.— „
1933. a. — brošeeritud	1.— „
1934. a. — brošeeritud	1.— „
1925. a. — kartoneeritud	1.— „
1926. a. — kartoneeritud	1.25 „
1927. a. — kartoneeritud	1.25 „
1928. a. — kartoneeritud	1.25 „
1929. a. — kartoneeritud	1.25 „
1930. a. — kartoneeritud	1.25 „
1931. a. — kartoneeritud	1.25 „
1932. a. — kartoneeritud	1.25 „
1933. a. — kartoneeritud	1.25 „
1934. a. — kartoneeritud	1.25 „
1925. a. — köidetud	1.50 „
1926. a. — köidetud	1.50 „
1927. a. — köidetud	1.50 „
1928. a. — köidetud	1.50 „
1929. a. — köidetud	1.50 „
1930. a. — köidetud	1.50 „
1931. a. — köidetud	1.50 „
1932. a. — köidetud	1.50 „
1933. a. — köidetud	1.50 „
1934. a. — köidetud	1.50 „

Haigekassadele saadetakse 1925.—1932. aastakäigud 50-sendilise hinnaalandusega.

O. Vahtra, III jsk. töökaitse abiinspektor

„Töölise haiguse vastu kindlustamise seadus“

(Tööstusliku töö seaduse III peatükk)

ühes seletustega ja temas viidatud seadustega. Raamat sisaldab peale seaduse ka kinnituspöökogu ja riigikohtu seletusi ning on tarviliseks käsiraamatuks igale töösturile ja töölisel, eriti aga haigekassa tegelastele ja osalistele.

Hind 1 kroon, haigekassadele 75 senti.

Dr. med. P. HANSEN

„Suguhaiguste vastu võitlemisest“

Ravi ja profülaktika. Haigekassade osa suguhaiguste vastu võitlemisel. Hind 5 senti.

L. JOHANSON

Sotsiaalkindlustus

Hind 10 senti.

Haigekassad ja haigekassa tegelased!

Tellige ja levitage „Töö ja Tervist“
ja EHL poolt kirjastatud raamatuid.

EESTI HAIGEKASSADE LIIT. Tellimise aadress: Tallinn, Lai t. 38, krt. 4. Telefon 448-35.

SISU: 1) Tervishoiu aastate kava — L. Johanson. 2) Tervishoiu kuusaastaku puhul — Tegelik arst. 3) Maatöölise haigusekindlustus — Al. Aben. 4) Pagarite sõttöökeeld — L. Johanson. 5) Rooseveldi sotsiaalpoliitika ümmikus — J. Merend. 6) Mustade sotsiaalne olukord ja valgete „kultuur“ Aafrikas — J. Mihkelson. 7) Uusi palgakumise Eestis. 8) Koolikooperatiivid on tarvilised — L. J. 9) Kinnitusalami otsuseid. 10) Tööõigus. 11) Töökaitse. 12) Sotsiaalkindlustus. 13) Tööpuudus. 14) Tervishoid. 15) Haigekassade tegevusest. 16) Stokholmi sotsiaaloludest. 17) EHL teateid.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastoimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja Karl Lukk.

Väljaandja Eesti Haigekassade Liit

Ilmunud 8. oktoobril 1935. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2. 1935.